

YAŞAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2017

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

KAVRAM KARİKATÜRLERİYLE YAPILAN ETKİNLİKLERİN İLKOKUL 3.
SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA BECERİLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Zehra YAŞAR

DANIŞMAN
Doç. Dr. Muammer YILMAZ

BARTIN-2017

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

KAVRAM KARİKATÜRLERİYLE YAPILAN ETKİNLİKLERİN İLKOKUL 3. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA BECERİLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Zehra YAŞAR

2008

DANIŞMAN

Doç. Dr. Muammer YILMAZ

BARTIN-2017

KABUL VE ONAY

Zehra YAŞAR tarafından hazırlanan “Kavram Karikatürleriyle Yapılan Etkinliklerin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi” başlıklı bu çalışma 20/07/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **oy birliği** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Muammer YILMAZ

Üye : Doç. Dr. Mehmet KATRANCI

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mustafa KOCAARSLAN

Bu tezin kabulü Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Çetin SEMERCI
Bartın Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Muammer YILMAZ danışmanlığında hazırlamış olduğum "Kavram Karikatürleriyle Yapılan Etkinliklerin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi" adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

20/07/2017

Zehra YAŞAR

ÖNSÖZ

İletişim, insanoğlunun toplum içinde yaşayan sosyal bir varlık olduğu göz önüne alındığında hayati önem taşımaktadır. Kişiler arasındaki iletişim dil denilen canlı araç sayesinde gerçekleşir. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlar, insanın sosyal bir varlık olarak yaşamını devam ettirmesine yardımcı olur. Konuşma ise, insanın dili kullanarak başka kişilerle iletişim kurması, onlara kendi düşüncelerini bildirmesi ve bu düşünceleri sözle ifade etmesidir. Bireyin diğer insanlarla dil aracılığıyla kurduğu iletişimin bir boyutunu oluşturan konuşma bir duygu ve düşünce alışveriştir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 248). İnsanın başarısını, iş, eğitim ve özel hayatında büyük ölçüde etkileyen, yönlendiren faaliyet, bireyler ve birey-toplum arasında cereyan eden konuşmadır (Kurudayıoğlu, 2003, 288). İnsan hayatında konuşma diğer bir deyişle sözlü iletişim ne kadar güçlü olursa başarı da o kadar artar. Konuşma becerisi çeşitli etkinlikler, uygulamalar vs. ile diğer becerilerde de olduğu gibi eğitimle gelişebilir. Ancak konuşma becerilerinin geliştirilmesi için çeşitli uygulamalar yapılmasına gereksinim duyulmaktadır. Bu sebeple araştırmamızda kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren danışman hocam sayın Doç. Dr. Muammer YILMAZ'a, yüksek lisans eğitimim boyunca yardım, bilgi ve tecrübeleri ile bana sürekli destek olan hocalarım sayın Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ'e, sayın Yrd. Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR'e, sayın Yrd. Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK'a, sayın Yrd. Doç. Dr. Fatma Gizem KARAOĞLAN YILMAZ'a teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Çalışmalarım boyunca yardımlarını hiç esirgemeyen çalışma arkadaşlarım Selma GETMEZ'e, Emine YARIŞAN'a, Sevingül ERDİNÇ'e, Emine KEPENEK'e, Alper DOĞAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, bugünlere gelmemde en büyük pay sahibi olan aileme ve tercihlerimde yanımda olan amaçlarım peşinde giderken beni destekleyen ve yüreklendiren çok kıymetli Coşkun SAĞLIK'a sonsuz teşekkür ederim.

Zehra YAŞAR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Kavram Karikatürleriyle Yapılan Etkinliklerin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi

Zehra YAŞAR

Bartın Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı

Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Muammer YILMAZ

Bartın-2017, Sayfa: XIII + 95

Kavram karikatürleri merak uyandıran, soru sormayı teşvik eden, sınıf tartışmalarına yol açan ve bilimsel düşüncenin üretilmesini sağlayan karikatür şeklindeki çizimlerdir. Görseller üzerine konuşurma öğrencilerin gözlem gücünü geliştirir, kelime hazinesini zenginleştirir, her öğrencinin farklı bir bakış açısı olacağından diğer öğrencilerin bakış açılarının genişlemesini sağlar.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisinin olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılı ikinci yarısında Ankara ili Çankaya ilçesi Sarar İlkokulundaki 58 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup oluşturulmuştur. Deney grubunda 30, kontrol grubunda ise 28 öğrenci bulunmaktadır. Deney grubundaki öğrencilere kavram karikatürleriyle, kontrol grubundaki öğrencilere ise geleneksel yöntemle konuşma eğitimi verilmiştir. Konuşma eğitimi 5 hafta devam etmiştir.

Çalışmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Veri elde etmek amacıyla “Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği”, elde edilen verilerin analizi için ise Shapiro-Wilk, Mann Whitney U, İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem t- Testi

kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda:

1. Deney grubu öğrencilerinin Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinden aldıkları öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fakat kontrol grubu öğrencilerinin Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinden aldıkları öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

2. Deney grubu öğrencilerinin Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinden aldıkları sontest puan ortalamaları ile kontrol grubu öğrencilerinin Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinden aldıkları sontest puan ortalamaları karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

3. Deney grubu öğrencilerinin Dil ve Anlatım, İçerik ve Sunum ile ilgili olarak öntest puanları ile sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler

Konuşma, Konuşma Becerisi, Kavram Karikatürü, Öğrenci

Bu tez çalışması Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi tarafından desteklenmiştir (Proje No: 2017-SOS-CY-001).

ABSTRACT

Master's Thesis

The Effect of Concept Cartoons Activities on the Speaking Skills of Primary School 3rd Grade Students

Zehra YASAR

Bartın University

Institute of Educational Sciences Basic Education

Department

Department of Elementary Teacher Education

Thesis Advisor: Assoc.Prof. Muamber YILMAZ

Bartın-2017, Pp: XIII + 95

Concept cartoons are such cartoon drawings that arise interest, promote asking questions, make way for class debates and provide for creating scientific knowledge. Making students talk about images improves their observation capacity, enriches their vocabulary sets. Since each students has a different view point, this makes other students' view points enhanced.

Within this context, the aim of this study is to seek whether activities conducted with concept cartoons have impact on primary school 3rd grader students speaking skills. The study group of the study consists of 58 students in Sarar primary school in the province of Çankaya in Ankara province in the second half of 2016-2017 academic year. Two groups, namely an experimental and a control group, have been created. Experimental group is composed of 30 students and the control group of 28 students. Students in experimental group have been provided with speaking education with concept cartoons and the ones in control group have been provided with speaking education with traditional method. Speaking education lasted 5 weeks.

Quasi-experimental design with pre-test and pos-test control group has been employed in this study. “Speaking Skill Assessment Rubrics” has been employed for gaining data, and Shapiro-Wilk and Mann Whitney U for analysing the data gained and T Test for Unrelated (Independent) Samples. Significance level is assumed as 0.05 in the study.

As a result of the study:

1. A significant difference has been observed between pre-test point averages and pos-test point averages that the experimental group students gained on Speaking Skill Assessment Rubrics. However, significant difference has not been observed between pre-test point averages and pos-test point averages that the control group students gained on Speaking Skill Assessment Rubrics.

2. When a comparison is made between the post-test point averages that the control group students gained on Speaking Skill Assessment Rubrics and post-test point averages of speaking skills of the experimental group students, there occurs a meaningful difference in favour of the experimental group.

3. A significant difference has been observed between pre-test and the post-test points of the experimental group students regarding Language and Expression, Content and Presentation.

Key Words

Speaking, Speaking Skill, Concept Cartoon, Student

This thesis work was supported by Bartın University Scientific Research Project Unit (Project No: 2017-SOS-CY-001).

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
BEYANNAME	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
EKLER LİSTESİ	XI
TABLolar LİSTESİ	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIII
BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ	7
1.1. Problem Durumu.....	7
1.1.1. Araştırmanın Problemi.....	9
1.1.2. Araştırmanın Alt Problemleri.....	9
1.2. Araştırmanın Amacı.....	10
1.3. Araştırmanın Önemi.....	10
1.4. Sayıltılar.....	11
1.5. Sınırlılıklar.....	11
1.6. Tanımlar.....	12
1.7. Kısaltmalar.....	12
İKİNCİ BÖLÜM LİTERATÜR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. LİTERATÜR.....	7
2.1.1. Dilin Tanımı ve Önemi.....	7
2.1.2. Konuşma.....	8
2.1.3. Konuşma ve İletişim.....	9
2.1.4. Etkili Konuşma.....	17
2.1.5. Konuşma Eğitiminin Gerekliği.....	18
2.1.6. Konuşma Becerisi ve Türkçe Öğretim Programı.....	20
2.1.7. Konuşma Türleri.....	22
2.1.7.1. Hazırlıklı Konuşma.....	22
2.1.7.1.1. Konferans.....	23

2.1.7.1.2. Münazara	24
2.1.7.1.3. Sempozyum	24
2.1.7.1.4. Panel.....	24
2.1.7.1.5. Forum.....	19
2.1.7.1.6. Açık Oturum	19
2.1.7.1.7. Söylev	26
2.1.7.1.8. Röportaj	26
2.1.7.1.9. Mülakat	27
2.1.7.2. Hazırlıksız (Günlük) Konuşma.....	27
2.1.7.2.1. Kendini Tanıtma	28
2.1.7.2.2. Tanışma ve Tanıştırma.....	29
2.1.7.2.3. Teşekkür Etme, Özür Dileme	29
2.1.7.2.4. Telefonda Konuşma.....	30
2.1.7.2.5. Ziyaret.....	30
2.1.7.2.6. Karşılama ve Uğurlama Konuşmaları.....	31
2.1.7.2.7. Selamlaşma Konuşmaları.....	31
2.1.7.2.8. Yol Sorma, Yol Tarif Etme Konuşmaları.....	31
2.1.7.2.9. Tanıtma (Takdim) Konuşmaları	32
2.1.7.2.10. Anma ve Yıl Dönümü Konuşmaları	32
2.1.7.2.11. Açılış Konuşmaları	32
2.1.7.2.12. Sunuş Konuşmaları	33
2.1.7.2.13. Sohbet Konuşmaları.....	33
2.1.7.2.14. Fıkra Anlatmak	34
2.1.7.2.15. Soru Sorma ve Sorulara Cevap Verme	34
2.1.7.2.16. Görevlilerle Yapılan Konuşma	34
2.1.8. Karikatür ve Kavram Karikatürü.....	34
2.1.9. Kavram Karikatürlerinin Öğrenme Sürecindeki Yeri	37
2.1.9. Kavram Karikatürlerinin Yararları.....	40
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	42
2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	42
2.2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	48
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM.....	44
3.1. Araştırmanın Modeli.....	44

3.2. Çalışma Grubu	44
3.3. Veri Toplama Araçları	45
3.3.1. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği	45
3.3.2.Öntest-Sontest Soruları	46
3.3.3.Kavram Karikatürleri	48
3.4. Verilerin Toplanması	50
3.5. Verilerin Analizi	52
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR	54
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	54
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	54
4.3.1. İkinci Alt Probleme Ait Birinci Alt Boyut	55
4.3.2. İkinci Alt Probleme Ait İkinci Alt Boyut.....	56
4.3.3. İkinci Alt Probleme Ait Üçüncü Alt Boyut.....	57
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	58
BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	60
5.1. Sonuç ve Tartışma	60
5.2. Öneriler	61
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	62
5.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	62
KAYNAKÇA	64
EKLER	72
ÖZGEÇMİŞ	95

EKLER LİSTESİ

Ek No	Sayfa No
1. Tez uygulama izin belgesi	72
2. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği	73
3. Uygulamada kullanılan kavram karikatürleri	74
4. Deney grubuyla yapılan etkinliklere yönelik fotoğraflar	92

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
1. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları.....	44
2. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Öncesi ve Uygulama Sonrası Normallik Testi Sonuçları.....	52
3. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası KBDR Alt Boyutlarının Normallik Testi Sonuçları.....	53
4. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Öncesi KBDR'ye Göre T-Testi Sonuçları....	54
5. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası T-Testi Sonuçları	55
6. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası “Dil ve Anlatım” Alt Boyutu İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	56
7. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası “İçerik” Alt Boyutu İçin T-Testi Sonuçları.....	56
8. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası “Sunum” Alt Boyutu İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları	57
9. Deney Grubu Öntest-Sontest KBDR' ye İlişkin Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	58
10. Kontrol Grubu Öntest-Sontest KBDR' ye İlişkin Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları .	59

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No	Sayfa No
1. Kavram karikatürlerinin yer aldığı bir sınıflama	36
2. Kavram karikatürleri uygulanırken izlenebilecek yol	38
3. “Temizlik” okuma parçasında kullanılan kavram karikatürü örneği.....	49
4. “Çevremiz” okuma parçasında kullanılan kavram karikatürü örneği	50
5. Öntest uygulama örneği.....	51

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Şüphesiz insanların düşünmesini sağlayan en büyük araç dildir. Aynı zamanda iletişimin temeli de dildir. İnsan ilk önce düşünür sonra iletişim kurar. Bir iletişimin gerçekleşmesi için dilin öğrenilmesi ve bunun eyleme dökülmesi gerekir. Yakıcı vd. (2012, 7) bilgi ve düşüncelerin kusursuz iletilmesiyle insanları birbirine yaklaştıran, kaynaşmasına ön ayak olan, toplumların oluşması aşamasında temel etken olan, toplumları ayakta tutan ve ülkelerin gelişmesini, devamlılığını, kültür ve uygarlıkların varlığının sürekliliğini sağlayan temel ögenin dil olduğunu söylemiştir. Bir toplum fertlerinin iş birliği içinde olmaları ve o toplumun gelişmesi dil aracılığı ile gerçekleşmektedir. İnsanlar başkalarıyla bir arada olabilmek, onları anlayabilmek, etkileyebilmek ve kendilerini onlara anlatabilmek yani toplum içinde yaşayabilmek için iletişim kurmaktadır (Odacı, vd., 2009, 535). Konuşma insanın çevresindekilerle doğrudan iletişim kurmasının en iyi ve en etkili yoludur. Bu yol, bütün öğrenme alanları ve çocuğun kendini ifade edebilmesi yönünden de önem arz etmektedir (Akyol, 2016, 23).

İnsanların duygu, düşünce, istek ve arzularını ifade etmelerini sağlayan konuşma becerisi başlangıçta anneden, babadan ve yakın çevreden edinilir. Ancak hece, sözcük, ses ve cümle gibi dil birimlerinin karşılığını veren, cümle ve sözcük vurgularını doğru yapan; vücutsal devinim, jest, mimik gibi öğeleri konuşmaya dahil ederek sözün anlamını kuvvetlendiren konuşma becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesi Türkçe öğretiminin sorumluluğundadır (Sever, 2004, 22-23). Toplum içerisinde etkili ve güzel konuşup, çevresindeki insanları konuşmasıyla etkileyen bireyler hayatlarının her aşamasında başarıyı yakalamış kişilerdir. Konuşma eğitimi hayatın her alanında kullanılan bir beceri olduğundan hem Türkçe dersleri için hem de hayatın kendisi için gereklidir.

Özbay'a (2005a, 121) göre eğitim öğretim kurumlarındaki konuşma derslerinin genel hedefi, öğrencilere duygu, düşünce, izlem, hayal ve arzuları dil kurallarına uygun olarak ve etkili biçimde anlatma becerisi kazandırmaktır. Eğitim faaliyetlerinin

yürütüldüğü yerlerde, öğrencilerin dil ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi amaçlanır. Bu amaç doğrultusunda eğitimciler öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik sınıf içi ve sınıf dışı çeşitli etkinlikler yapmalı ve onların duygu ve düşüncelerini etkili bir şekilde anlatabilmelerini sağlamalıdır.

Kurudayıoğlu (2003), konuşma becerisini geliştirecek etkinlikleri; örnek konuşma yapma, soru sorma, anı, gezi, masal öykü anlatımı ve okunan bir yazının sınıfta anlatımı, tahmin etme, sınıflandırma, ilgilendirme, gruplandırma çalışmaları, hayal kurma, tartışma, söz korusu, dramatizasyon, grafik, resim veya karikatürler üzerine konuşma, betimleme ve tahlil, beyin fırtınası, sesleri doğru ve etkin kullanma, tekerleme ve oyun etkinlikleri şeklinde sıralamıştır. Benzer bir şekilde, ilkökul birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar için konuşma alışkanlığı kazandıracak çeşitli alıştırmalar örnekleri şu şekildedir (Demirel, 2003, 99).

- Öğretmen bütün çocuklara tek tek adlarını, soyadlarını, anne-babalarının ve kardeşlerinin adlarını, okulun adını, öğretmenin adını, sınıfını, numarasını, evinin adresini sorarak söyler.
- Öğretmen uygun bir resim getirir, herkesin görebileceği bir şekilde sınıfa asar. Daha sonra resimle ilgili sorular sorarak bütün öğrencilerin konuşmasını sağlar.
- Önce istekli öğrencilere fıkra, masal anlatır, şarkı söylettirir, sonra istekli olmayanları cesaretlendirmek için onların konuşmasını sağlar.
- “Dün akşam eve gidince ne yaptınız?” diye sorarak öğrencilere konuşma ortamı yaratır.
- Öğretmen çocuklara uygun tiyatro ve filmler seyrettirir. Seyrettiklerini anlatmalarını ister.
- Öğrenci seviyesine uygun ve sanat değeri olan şiirler ezberletilir, okutulur.
- İzletilen çok kısa bir oyun herkese tek tek oynattırılır.

Görüldüğü üzere konuşma becerilerini geliştirecek etkinliklerden biri de öğrencilerin görseller (resim, karikatür, kavram karikatürü, fotoğraf vb.) üzerinde konuşmalarını sağlamaktır. Bu araştırmada da öğrencilerin kavram karikatürleri üzerine konuşmaları sağlanmıştır. Kavram karikatürleri; soyut kavramların somutlaştırılmasına yardımcı olan, öğrenmeyi kolaylaştırarak kalıcılığı arttıran, öğrencilere aktif bir öğrenme ortamı sunan görsel araçlardandır (Meriç, 2014, 4). Evsen'e (2013, 16) göre ise kavram karikatürleri, öğrencilerde merak uyandıran, soru sormayı teşvik eden, sınıf tartışmalarını güdüleyen ve bilimsel bilgi üretilmesini sağlayan karikatür ve benzeri çizimlerdir. Bu

çizimler, öğrencilerin konuşma becerilerinin yanı sıra hayal ve gözlem gücünü geliştirerek kendi fikirlerini ifade etmesine olanak sağlar. Kavram karikatürleri eğlenceli olması nedeniyle öğrencilerin konuşmaya istekli olmalarını ve derse aktif katılmalarını sağlamaktadır. Öğrenme noktasında görselliğin hafızada daha fazla iz bıraktığı bir gerçek olmakla birlikte kavram karikatürlerinin konuşma becerisine nasıl bir etki yaratacağı yapılan bu çalışmayla açıklanmaya çalışılacaktır.

1.1.1. Araştırmanın Problemi

Kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi nedir?

1.1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

1. İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun *öntest puanları* arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun *sontest puanları* arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2.1. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinin *“Dil ve Anlatım”* alt boyutundan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin almış oldukları sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2.2. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinin *“İçerik”* alt boyutundan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin almış oldukları sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2.3. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinin *“Sunum”* alt boyutundan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin almış oldukları sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun *öntest-sontest puanları* arasında

anlamalı bir farklılık var mıdır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bir duygu ve düşünce alışverişi olan konuşma, günlük hayatımızın bir parçasıdır. İnsanlar arasındaki iletişimlerin çoğu konuşma ile gerçekleşir. İnsanın kendini ifade edebilmesi açısından önem taşıyan konuşma becerisinin etkili ve güzel kullanılmasına önem verilmelidir. İnsanların etkili ve güzel konuşması için iyi bir konuşma becerisine sahip olması gerekir. Bu becerinin kazanımı farklı yöntem ve öğretim tekniklerinin kullanılmasıyla elde edilmektedir. Görsel materyallerin kavramlarla birleştirilip bir öğretim tekniği olarak çocuklara sunulması, konuşmayı öğretim yollarından biridir. Bu noktada kavram karikatürlerinin konuşma becerisine etkisini test etmek önem arz etmektedir. Bu gerekçe göz önünde bulundurularak çalışmanın daha iyi anlaşılması bakımından bazı tanım ve açıklamalara yer vermek konuyu anlaşılır kılacaktır.

Doğan'a (2009, 187) göre insan, toplumdaki insanların birbirleriyle ilişkilerini düzenlemek, toplum içinde bir yer bulmak, kendini çevresindeki kişilere ifade etmek, herhangi bir konu hakkında bilgi vermek; duygularını, düşüncelerini ve fikirlerini açıklayabilmek gibi nedenlerle sıklıkla konuşma eylemine başvurmak zorunda kalır. Teknolojik gelişmelerle birlikte yeni nesillerin daha çok içe kapanık olmaları ve başta yakınındakiler olmak üzere insanlarla iletişimlerinde sıkıntı yaşamaları, çoğu tartışma ortamlarında konuların neredeyse kavga eder derecesinde konuşulması gibi etmenler günümüzde etkili ve güzel konuşma becerisinin önemini daha fazla artırmıştır (Kemiksiz, 2016, 13). Konuşma becerisindeki gelişmeleri daha da ileri götürmek ya da olumsuzlukları olumlu bir hale getirmek, anadili öğretimin sorumluluğudur (Büyükikiz ve Hasırcı, 2013, 59). Konuşma yetisi doğuştan getirilir ancak plânlı ve sistemli bir eğitim süreciyle doğru ve güzel konuşmanın koşulları okulda beceri haline getirilmeye çalışılır ve etkili konuşma becerisi ancak eğitim süreciyle çocuklarda davranış haline gelir (Şahin, 2015, 181). İyi bir konuşma eğitimi vermek bütün öğretmenlerin sorumluluğundadır. Öğretici kişi ana dil eğitiminin her dalında olduğu gibi konuşma dalında da öğrencisini olduğu düzeyden

yetiştirmeye çalışmalı, hedef kitleye görelilik ilkesini göz önünde bulundurarak öğrencilerin ilk seviyelerini ölçmeli ve öğrencilerin buldukları seviyeyi nereye kadar değiştirdiklerini plânlamalıdır (Şahin, 2015, 9). Konuşma eğitiminin amacı kişinin bir topluluk karşısında duygu ve düşüncelerini etkili bir şekilde anlatabilmesini sağlamaktır. Öğretmen iyi ve doğru konuşmanın bir bilgi işi yerine beceri işi olduğunu bilmeli, her zaman konuşma eğitimine zaman ayırmalı ders içi ve ders dışı etkinliklerle konuşma eğitimini desteklemelidir (Şahin, 2015, 9). Bu etkinlikler sayesinde çocuklar; zihinlerindeki fikirleri belirtmede, kelimeleri daha düzgün bir şekilde dizmede, kendi seslerine güvenmede, mesajı karşı tarafa aktarmada görselleri kullanmada, sözel sunumda kendisine güven duymasında, yaratıcı düşünmede, tahmin ve hayaller yoluyla hikâyeyi geliştirmede yorumlamayı öğrenmektedirler (Akyol, 2016, 24).

Bu açıklamalar ışığında, öğrenme öğretme sürecinde öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesi için görsel materyallerin (resim, karikatür vb.) kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma görsel materyallerden biri olan kavram karikatürlerinin ilkökul öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik bir çalışma olması açısından önem arz etmektedir.

1.4. Sayıtlar

1. Öğrencilerin konuşma becerilerini ölçmek için hazırlanan “Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği” nin konuşma becerisini yeterli düzeyde ölçtüğü,
2. Öğrencilerin konuşma becerilerini ölçmek için hazırlanan öntest-sontest sorularının konuşma becerisini yeterince ölçtüğü varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. 2016-2017 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında Ankara ili Çankaya ilçesi Sarar İlkokulu ile,
2. Bu okulun 3. Sınıfında öğrenim gören 58 öğrenci ile,
3. Araştırmanın uygulama safhası, ilkökul üçüncü sınıf Türkçe dersi programında yer alan “Sağlık ve Çevre” teması ile,
3. Temel dil becerilerinden konuşma becerisi ile,
4. Uygulama süresi olan 5 hafta ile,
5. Veri toplama aracı olarak kullanılan “Konuşma Becerisi Değerlendirme

Rubriği” ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Konuşma: Konuşma, insanların birbirleriyle iletişimini sağlayan en yaygın ve en önemli araçtır (Kurudayıoğlu, 2003, 290).

Konuşma Becerisi: İnsanların duygularını, düşüncelerini, isteklerini, hayallerini karşısındakilere anlatma eylemidir.

Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği: Konuşma becerilerinin değerlendirilmesini sağlayan rubriktir.

Karikatür: Varlıkların, duygu ve düşüncelerin, olayların, doğal olana ters düşen, olağan durumlarla çelişen, gülünç taraflarını yakalayıp bunları bazen yazıyla desteklenmiş abartılı çizimlerle bir gülmece anlatımına dönüştürebilen sanata karikatür denir (Özer, 2007).

Kavram Karikatürü: İlgi uyandıran, soru sormayı güdüleyen, sınıf tartışmalarına sebebiyet veren ve bilimsel düşüncenin üretilmesine destek olan karikatür şeklindeki çizimlerdir (Evsen, 2013, 16).

1.7. Kısaltmalar

\bar{X} =Puanların ortalaması

N: Kişi Sayısı

SS: Standart Sapma

P: Anlamlılık Düzeyi

U: Mann Whitney U Puanı

KBDR: Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği

Ed: Editör

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Vd: ve diğerleri

Akt: Aktaran

“Kim konuşuyorsa insandır. Çünkü, konuşma bilgelik, bilgelik konuşmadır.”

Luther

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. LİTERATÜR

2.1.1. Dilin Tanımı ve Önemi

Dil, insanlar arası iletişim ve etkileşimin sağlanması için belli sembol ve simgelerin kullanılarak karşı tarafa duygu ve düşüncelerin aktarımını gerçekleştiren bir araçtır. Başka bir deyişle dil, insanların duygu, düşünce ve gereksinimlerini ifade etmek için kullandıkları ortak iletişim aracıdır (Başaran ve Erdem, 2009, 744). İnsanoğlunun içinde doğup büyüdüğü topluma özgü simgelerden oluşan dil, ortaya çıktığı günden beri kendi kuralları çerçevesinde sürekli gelişen ve kendi özelliklerine bağlı olarak değişen canlı bir varlıktır (Arslan, 2010, 26). Çeşitli araştırmacılara göre dilin tanımları şu şekildedir;

Yelok ve Sallabaş'a (2009, 582) göre dil; duygu, düşünce ve beklentilerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan faydalanılarak başkalarına iletilmesini sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir dizgedir.

Altuntaş'a (2012, 12) göre dil, insanın duygu ve düşüncelerini ifade etmesinin yanı sıra karşısındakinin de duygu ve düşüncelerini anlamasına, anlamlandırmasına destek olan, insanı diğer canlılardan ayıran ve üstün kılan bir sistemdir.

Dil, insanların düşündüğü ve duyduğu şeyleri aktarmak için sözcüklerle veya sembollerle yaptıkları anlaşmalarda kullanılan bir araçtır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 199).

Toplumun sürekli kullandığı semboller kümesi olan dili, insanların duygularını, düşüncelerini, görüş ve arzularını aktarmada kullandıkları önemli bir iletişim aracı olarak tanımlamak mümkündür (Cihangir, 2013, 176).

Dil tanımlarına bakıldığında, insanın duygu, düşünce, görüş ve arzularını ifade etmesine ve dünyayı anlamlandırmasına yardımcı olan en temel araç olduğu sonucuna

ulaşmaktadır. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan dilin, doğumdan ölüme kadar insanı çepeçevre sarması sebebiyle insan ve toplum hayatında önemli bir yeri vardır (Sağlam ve Doğan, 2013, 44). Toplumun bir üyesi olan insanın, dünyaya anlam vermesini ve çevresiyle etkileşim içinde olmasını sağlayan en önemli araç dildir (Anılan ve Kılıç, 2013, 2). İnsanoğlu yüzyıllardır biriktirerek getirdiği düşünce, bilgi ve diğer değer yargıları hazinesini dil adı verilen araç sayesinde gelecek kuşaklara aktarabilmiş, bazen ittifak bazen de ihtilafli da olsa, ortak çözümü dil sayesinde şu ana kadar ulaştırmıştır (Usta, 2012, 318). Coşkun ve Önkaş (2004) dilin iki ana işlevinin, toplumun üyelerinin birbirleriyle olan iletişimini sağlamak ve kültür taşıyıcılığı olduğunu söylemişlerdir.

Dil, insanın sosyal bir varlık olarak yaşamını devam ettirmesine yardımcı olan ve insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en güçlü araçtır (Kurudayıoğlu ve Çetin, 2015, 2). Bireylerin birbirleriyle iletişim kurmaları ve anlaşmaları hususu yalnızca dil ile sınırlı olmamasına rağmen; bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak günlük hayatta en çok kullanılan vasıta (Büyükkız ve Hasırcı, 2013, 57). İnsanların diğer canlılardan ayrılan özelliği, dil becerisine sahip olmasıdır (Sargın, 2006, 5). İnsanoğlu varlığından bu yana isteklerini, ihtiyaçlarını, duygu ve düşüncelerini başkalarına aktarmaya, onlarla iletişim kurmaya çalışmıştır (Çetin, 2008, 9). İnsanların karşılıklı iletişimini sağlayarak kişileri toplumsallaştıran, duygu ve düşünceleri açıklamamızı sağlayan, hayatın her alanında bize yardımcı olan ve kültürün temel ögesi konumunda olan dil önemli bir anlatım aracıdır (Evren, 2006, 1). Dilin iletişim aracı olmasının yanı sıra, düşünme ve kişiliği geliştirme, sağlıklı bireylerden meydana gelmiş olan bir toplum oluşturma işlevini de üstlenen sosyal bir yapı olduğu söylenebilir (Arzu, 2006, 9). Dil eğitiminin temel ereği, bireylerin düşünme ve iletişim yeteneklerinin geliştirilmesidir (Kuru, 2013, 22). Dil becerileri ve zihinsel becerilerin gelişimi, öğrencilerin olayları sorgulama, çok yönlü düşünme, değerlendirme, karar verme, sosyalleşme ve çağdaşlaşma süreçlerini kolaylaştırmaktadır (MEB, 2009, 9).

Görüldüğü gibi dil, insanın dünyayı anlaması ile anladıklarını başkalarına aktarması ve bu şekilde bilgi birikimini sağlaması yönüyle ayrı bir yere sahiptir.

2.1.2. Konuşma

Konuşma insanların duygu ve düşüncelerini birbirlerine dil aracılığıyla aktarmasına denir. Bir başka deyişle konuşma; duygu, düşünce, tasarım ve arzuların sözle aktarılması, yani bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşımızdaki kişiye söz ile iletilmesi işidir (Temizkan, 2009, 91). Demir'e (2010, 416) göre ise konuşma; insanın, dili kullanma

yoluyla başka kişilerle iletişimde bulunması, onlara kendi düşünce ve duygularını aktarması, düşünceyi sözle ifade etmesidir. İnsanın kendisini ifade etmesini sağlayan konuşmanın temelinde, duygu ve düşüncelerin ses-söz dizimi ilişkisi kapsamında aktarılması yatmaktadır (Coşkun, 2009, 41).

Bireyler arasında sağlıklı bir iletişim kurulabilmesinin ve yaşamın sürebilmesinin vazgeçilmez öğelerinden biri konuşmadır (Orhun, 2009, 41). Konuşma düşünceleri dile getirme, iletişim kurma gibi bireysel eylemlerin yanı sıra kitleleri etkileme gücüyle toplumsal bir nitelik taşır (Tosun ve Aydın, 2013, 15). İnsanın başarısını, iş, eğitim ve şahsi yaşamını büyük ölçüde etkileyen, yönlendiren, bireyler ve birey-toplum arasında cereyan eden sözlü iletişim aracıdır (Şahin, 2015, 5). Konuşma, sadece bir aktarım aracı olmayıp, kişinin duygu ve düşüncelerini çevresindeki diğer canlılara aktarabileceği etkin bir yol, insan varlığının ön koşulu, kişiliği oluşturan baş etmenlerden biridir (Özçimen, 2008, 157). Söz sayesinde insanlar birikmiş alışkanlıklarını koruyabilmekte, deney ve görgülerini yeni kuşaklara iletebilmektedir (Taşer, 2006, 41).

Bu açıklamalardan yola çıkarak konuşmanın insan yaşamında hem bir aktarımı hem de birikimi sağladığı söylenebilir. Aktarımın ses ve sözle, birikimin ise insanın aklındaki başkalarına aktarmasıyla gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

2.1.3. Konuşma ve İletişim

İnsan doğası gereği başka canlılara ihtiyaç duymakta ve bu durumun sonucu olarak onlarla iletişim kurmak zorundadır. Bu yönüyle bakıldığında insanın bu iletişimi sağlaması için her şeyden önce kendini başkalarına ifade etmesi, onlarla iletişime geçmesi yani konuşması gerekir. Konuşma eylemi, üstün özen gösterilmeden, titiz bir eğitime gereksinim duymadan, gelişigüzel, etkili olma kaygısından uzak, yalın bir sessel ve sözel iletişim olarak düşünülebilir (Taşer, 2006, 33). Bu şekilde insanlar iletişimi konuşma vasıtasıyla gerçekleştirmiş olur. Bir anlaşma ve yaklaşma aracı olan konuşma; göze ve kulağa hitap eden daha nice anlaşma araçları bulunduğu halde düşüncelerin ve duyguların ifadesinde insanlığın varlığından beri öneminden hiçbir şey kaybetmemiştir (Şahin, 2015, 4). Konuşma yeteneğine sahip tek varlık olmasından dolayı insan diğer insanlarla olan iletişimlerinde en fazla sözlü iletişimi kullanmaktadır. İletişim sürecinin temel amacı, duygu düşünce ve görüşleri karşı tarafa en kısa ve anlaşılır bir şekilde anlatabilmek ve böylece karşılıklı anlaşmayı sağlayabilmektir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 5). Toplumların sağlıklı bir iletişim hâlinde yaşıyor olması, gündelik hayatı kolaylaştıracağı

gibi eğitim düzeyini yükseltmek için de ilk adım olarak sayılabilir (Sağlam, 2013, 275). Dili etkili bir biçimde kullanabilmek etkili bir iletişim kurmayı da beraberinde getirir (Er ve Demir, 2013, 1418). İletişim sürecinde bilgi, duygu ve düşünceler, karşı tarafta bir etki oluşturmak için iletilir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 5). Bu etkinin karşı tarafa daha fazla iz bırakması kelimeleri anlamlı bir şekilde bir araya getirip, onları yerli yerinde kullanmayla gerçekleşir.

İletişim, insanların dış dünyayı algılayarak iç dünyalarında anlamlı iletilere dönüştürdükleri ve bu anlamlı iletileri de dış dünyayla paylaştıkları dinamik bir süreçtir (Yalçın ve Şengül, 2007, 749). İletişim sürecini tanımlamak için kaynak (gönderici), alıcı (hedef), ileti (mesaj), bağlam (ortam), dönüt (geri bildirim) ve kanal (araç) olmak üzere altı temel öge kullanılır. Şahin (2015, 4) iletişim öğelerini şöyle açıklamaktadır; gönderici, duygu, düşünce ve isteğin iletilmesinde sözün çıktığı kişi veya topluluklara; alıcı; iletilen sözü karşılayan kişiye veya topluluğa; mesaj, gönderici ile alıcı arasında iletilmekte olan duygu, düşünce veya isteğe; bağlam bu iletişimin gerçekleştiği mekâna; kanal ise gönderici ile alıcı arasındaki iletinin gönderilme biçimine denilmektedir. Eğer varsa iletiye verilen her türlü yanıt da dönüt denmektedir.

İnsanlar günlük hayatta çeşitli şekillerde iletişim halinde olabilirler. Araştırmalar neticesinde insanlar, günlerinin %50 ile %80'lik bir bölümünü iletişim halinde olarak; iletişim kurma zamanlarının da yaklaşık olarak %45'ini dinleyerek, %30'luk kısmını konuşarak, %16'sını okuyarak ve %9'unu da yazarak geçirdiği görülmüştür (Nalıncı, 2000; Akt. Şahin, 2015, 4). Bu oranlara bakıldığında konuşmanın iletişimdeki önemli rolü ortaya çıkmaktadır. Kurudayıoğlu (2003, 288) insan başarısının eğitim, iş ve özel hayatını büyük oranda etkileyen, yönlendiren faaliyetin bireyler ve birey-toplum arasında geçen konuşma olduğunu belirtmiş ve iletişimin ne kadar düzenli, etkili ve açık olursa aynı ölçüde başarı sağlanacağını ifade etmiştir. Başarılı bir iletişimin anahtarını ise güzel konuşma, anlaşılır olma ve sesi etkili biçimde kullanma olarak sıralamıştır. Diğer taraftan Özbay (2005 b, 178), az gelişmiş konuşma ve dinleme yeteneklerimizin iletişimi olumsuz yönde etkilediğini ve sözlü iletişimdeki başarının etkin dinleme ve konuşmaya bağlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca iletişimde kelimelerin yanında sesin yüksekliği, tonu ve vurgulaması, konuşmanın hızı, nefes alıp verme şekli, duraksama, yüz ifadeleri, göz hareketleri ve duruş şekli, iletişim halindeki kişiler arasındaki mesafe, el ve yüz hareketleri, giyim tarzı gibi unsurları kapsadığını ve bunların konuşmanın fiziksel ve bilişsel unsurlarını içine alarak konuşmanın karmaşık örüntüsünü meydana getirdiğini söylemiştir.

Sonuç olarak iletişim, toplumsal yapının temelini oluşturması ve toplum yaşamının

devamı olması açısından oldukça önemlidir. Bu temelin sağlanması içinse iletişimin vazgeçilmez unsuru olan konuşmayı olabildiğince geliştirmek gerekmektedir.

2.1.4. Etkili Konuşma

Bilgimiz, birikimlerimiz, yeteneklerimiz ne kadar zengin olursa olsun, bu donanımımızı doğru ve güzel konuşma ile karşımızdaki kişi ya da topluluğa aktaramıyorsak, sahip olduğumuz bu zenginliklerden yeterince yararlanamıyoruz demektir. Bir konuşmacının, konuşmasına uygun sözcük ve cümleleri seçebilmesinin yanı sıra bu sözcük ve cümleleri karşı tarafa aktarabileceği doğru bir ses tonu ve düzgün bir söyleyişe sahip olması gerekmektedir. Ancak bireyin kendisini etkili olarak ifade edebilmesi için sadece sesleri doğru çıkarabilmesi yeterli değildir; etkili iletişim, sağlam bir anadil bilgisiyle zihinde başlayan, beden dili ve seslerin doğru telaffuz edilmesiyle sona eren bir süreci kapsamaktadır (Şahin, 2015, 60-61). Konuşma eğitiminin insan hayatındaki önemli rolü göz ardı edilmeden, etkili ve güzel bir konuşma eğitimi zihinsel ve fiziksel boyutlar dikkate alınarak yapılmalıdır (Evren, 2013, 57). Güzel ve etkili konuşmada, Türkçe'nin fonetiği en doğru şekilde öğrenilmeli, seslerin doğru çıkarılmasına önem verilmelidir (Özçimen, 2008, 164). İyi bir konuşmacı, düşüncesini en iyi ifade edecek sözcükleri seçmekte, cümlelerin kuruluşuna özen göstermekte, bunları diksiyon kurallarının gerektirdiği biçimde seslendirmektedir (Şahin, 2015, 61). Konuşmanın sağlıklı ve verimli olabilmesinin bir diğer koşulu vücudun gerilimlerden arınmış olmasıdır.

Evren'e (2013, 52) göre ses eğitimi, kişinin vücut duruşunun, doğru bir solunum mekaniğinin bilhassa konuşulan dile yönelik, güzel ve etkili bir konuşma ve şarkı söyleme gibi alışkanlıklarının kazandırıldığı etraflı bir süreci ifade etmektedir. Bir konuşmanın başarılı olarak nitelenebilmesi için zihinsel boyutunun, fizyolojik boyutunun ve duyulan ses titreşimlerinin (fiziksel boyut) bir bütünlük taşıması, dilin imkânlarının mümkün olduğunca kullanılması ve konuşmanın beden diliyle de desteklenmesi gerekir (Çerçi, 2013, 14). Ses eğitimi, spikerlik, avukatlık, öğretmenlik gibi sesini aktif bir şekilde kullanan herkes için önem arz etmektedir. Özellikle öğretmenlerin sesini etkili ve güzel kullanma konusunda yeterli donanıma sahip olması ve öğrencilerini bu donanıma sahip bireyler olarak yetiştirmesi gelecekte etkili ve güzel konuşan bireylerin sayısının artacağı anlamına gelmektedir. Başarılı bir konuşma, konuşmacının bütün ses özelliklerini kullanması, konuşmasını el, yüz ve beden hareketleriyle desteklemesi ve planlı, anlamlı, tutarlı bir konuşma yapmasıyla gerçekleşir (Büyükikiz ve Hasırcı, 2013, 61). Bireyler

duygularını, düşüncelerini ifade etmeye çalışırken seslerini tonlama, durak ve vurgulara dikkat ederek etkili ve güzel bir biçimde kullanmak durumundadır (Akın, 2016, 73). Buna göre, iyi bir konuşma için dikkat edilmesi gereken kurallardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- Tonlamaya dikkat edilmelidir,
- Jest ve mimiklere dikkat edilmelidir,
- Kültür dili ile konuşulmalıdır,
- İçten ve samimi olunmalıdır,
- Dinleyicilerle göz teması kurulmalıdır,
- Konuşma bir plan dâhilinde olmalıdır,
- Dil bilgisi kurallarına uyulmalıdır,
- Kullanılan kelime ve söz öbeklerinin seçimine özen gösterilmelidir,
- Bazı kavram ve kelimelerin kullanımında tekrara düşülmemelidir,
- Konuşma gereğinden az veya uzun olmamalıdır,
- Karşılıklı konuşmalarda karşıdaki kişinin de konuşmasına izin verilmelidir,
- Seslendirmeye dikkat edilmelidir,
- Konuşmada gereksiz duraklamalara gidilmemelidir,
- Karşılıklı konuşmalarda arada mesafe bırakılmamalıdır,
- Nezaket kurallarına uygun konuşulmalıdır,
- Çok yüksek sesle veya çok alçak sesle konuşulmamalıdır,
- Konuşma akıcı olmalıdır,
- Konuşma açık ve anlaşılır olmalıdır (Yılmaz vd., 2014, 48).

2.1.5. Konuşma Eğitiminin Gerekliliği

Eğitim, insanların doğuştan gelen özelliklerini geliştiren, onlara çeşitli bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandıran bir süreçtir. Konuşma becerisi doğuştan gelen bir beceri olmakla birlikte eğitimle daha etkili kullanılabilir. İlköğretimden bu yana öğrencilere görerek izlediklerini, duygu, düşünce ve aklında tasarladıklarını sözle doğru bir şekilde ve amaca uygun olarak anlatma becerisi kazandırma, onlara söz söylemenin ilke ve tekniklerini öğretme öncelikle Türkçe öğretiminin sorumluluğundadır (Sever, 2004, 22). Eğitim ve öğretimin verildiği formal kurumlar olan okullarda iletişimin seviyesi iyi olmalıdır ve dilin doğru ve etkin bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır (Sağlam, 2013, 275). Özbay (2005b, 178) konuşmanın eğitim ve öğretim eylemlerinin temelinde bulunduğunu söyler ve şöyle devam eder: Öğrenci öğretmen arasındaki bilginin aktarımı;

anlatma, açıklama, değerlendirme ve en çokta konuşma aracılığıyla yapılır. Konuşma yetisi doğuştan getirilir fakat etkili ve doğru konuşma eğitim ile kazanılan bir beceridir. Güzel ve etkili konuşma eğitiminin kazanılması bireylerin toplum halinde yaşamalarında büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenden ötürü konuşma becerisinin ilerletilmesinde ana dil öğreticilerine büyük bir görev düşmektedir. Konuşma becerisinin kazanıldırılması belli bir takım kuralları ezberlemeye dayalı bir çalışma ile elde edilemez; konuşma becerisini geliştirmeye yönelik uygulama yapmak gerekir. Toplum oluşturulan bireylerin kişilik nitelikleri ve zihinsel becerilerinin geliştirilmesi doğrultusunda, konuşma eğitiminin çocukluk döneminden itibaren verilmesi gerekmektedir (Özçimen, 2008, 165). İçinde yaşanılan çevre konuşma becerisine etki ettiği için okula yeni başlayan öğrencilerde yöresel ağız özelliklerini yansıtan ifadeler yoğun şekilde bulunmaktadır (Karapınar, 2016, 22). Konuşma becerisinde istenilen davranışların alıştırmalarla kalıcı becerilere dönüştürülememesi, bireyin ileriki yaşamını da doğrudan etkilemekte ve konuşmaya yönelik olumsuz tutumlar geliştirmesine neden olmaktadır (Büyükikiz ve Hasırcı, 2013, 59). Çocuktaki konuşma yeteneğinin vaktinde ve gereğinde işlenip geliştirilmesine özen gösterilmemesi, istenilen kişilik niteliklerini kazanmasını olduğu kadar zihinsel yetilerinin gelişmesini de engellemektedir (Cihangir, 2013, 175). Konuşma eğitiminden elde edilecek verim; bu konudaki eğitimin ciddiyeti, öğrenciye yönelik olması ve bir sürece dayanmasıyla artmaktadır (Büyükikiz ve Hasırcı, 2013, 60). Aile içinde çocuğun zihinsel eğitimi, fiziksel ve kişilik gelişimi yönünden son derece etkin ve işlevsel bir önem taşımakla birlikte genellikle umursanmayan, yetersiz kalan konuşma eğitiminin öğretmen yetiştiren okullarda başlı başına bir ders olarak girmesinde zorunluluk vardır (Taşer, 2006, 31). Konuşma becerilerinin gelişimi, yalnız konuşmak için değil, gelecekteki yaşantının da temelini atması bakımından çok önemlidir. Günümüzde günlük hayatta ve meslekî yaşamda başarıyı yakalamak, etkili olmak isteyen herkes güzel konuşmayı amaç edinmiştir (Tosun, 2012, 12). Doğru ve güzel konuşma bireyin kendi çabalarıyla öğrenilebileceği gibi, sosyal ortamlarda da bu alanı geliştirmek için uygun ortamlar oluşturularak da öğretilir (Marangoz, 2014, 7). Günümüz çağında konuşma, demokratik yaşamı inşa etmede bir etken olmanın yanında, demokratik bir toplumda vazgeçilemeyecek birey bazında en önemli hak ve görevdir (Kurudayıoğlu, 2003, 290). Taşer, (2006, 79-82) iyi bir konuşmacının özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

- Gözlem gücünü geliştirmiştir.
- Seçtiği konuşma alanlarında geniş bir bilgi birikiminin desteğinden yararlanır.

- Amacına uygun yönde ve mantıklı bir akış içinde düşünme yeteneğini geliştirmiştir.
- Kendi yeteneklerini değerlendirmeyi, sınırlarını saptamayı bilir.
- Dinleyicisini yakından tanır.
- İletişimde konuşmada kişiliğin önemini göz önünde bulundurur.
- Konuşma eylemini oluşturan fiziksel öğelerin önemini bilir.
- Kendi kendisinin titiz bir eleştiricisidir.
- Ahlaksal sorumlulukları bulunduğunu hatırdan çıkarmaz.

2.1.6. Konuşma Becerisi ve Türkçe Öğretim Programı

Beceri, bilinçli bir öğrenme sürecini gerektiren ve bir kez öğrenildikten sonra sürekli yinelenen iş yapabilme gücü olarak anlaşılan bir kavramdır; ister bilinçli isterse kendiliğinden olsun, bütün beceriler bir öğrenme sürecini gerektirir (Çebi, 1996, 46). Bu bilinçli öğrenme süreci içerisinde bir takım becerilerin öğrencilere kazandırılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması görevi öğretmenlere düşmektedir. Eğitim ortamlarında öğretmenlerin öğrencilerine kazandırması gereken becerilerin en önemlilerinden biri konuşma becerisidir. Konuşma becerisinin kazandırılmasındaki amaç, sosyalleşmeyi sağlayarak çocukların kendine güvenlerini arttırmaktır (Karapınar, 2016, 20). Bu bağlamda konuşma becerisini, sözcükleri sadece seslendirerek karşımızdaki kişiye aktarmak değil, aynı zamanda konuşma kuralları, vurgu, tonlama, doğru telaffuz, beden dili, sesi etkili bir şekilde kullanma, konuşmasını değerlendirme gibi öğeleri de içine alan bir süreç olarak tanımlamak mümkündür (Büyükkiz ve Hasırcı, 2013, 61). En önemli iletişim ve etkileşim aracı olan konuşma becerisi, insanın yaratılışından günümüze değin varlığını korumuştur. Konuşma diğer dil becerilerinde olduğu gibi insanla birlikte düşünülen bir kavramdır ve kişilerin birbirleriyle iletişim kurmasını, yaşantılarını paylaşmasını dolayısıyla toplumsallaşmasını sağlayan bir beceridir (Altuntaş, 2012, 18). Etkili bir konuşmanın olması için vücudun bazı organları ile sözsöz ifadeleri iyi bir şekilde kullanmak gerekmektedir. Planlı, doğru ve akıcı konuşma becerisinin esasında etkin dinleme, doğru telâffuz etme ile vurgu ve tonlamalar vardır (Kuru, 2013, 18). Konuşma becerisinin kalıcı bir biçimde kazandırılması için öğrenme ortamlarında en verimli öğretim materyalleriyle desteklenmelidir (Arslan, 2010, 33). Öğrencilerin iletişim kurmaları, bilgi kazanmaları, öğrenmeleri ve kendilerini her açıdan geliştirmelerinde dilin önemli bir yeri bulunmaktadır (Kuru, 2013, 17). Çocuklar, konuşmayı yeni bakış açılarını değerlendirmek, sınıf

arkadaşlarından edindikleri düşünceleri kendi düşüncelerine entegre etmek, sorular sormak, yarım kalan düşünceleri tamamlamak amacıyla da kullanabilirler (Akyol, 2016, 27). Bu yüzden çocuklara bu becerileri kazandırmak adına özellikle ebeveyn ve öğretmenlerin kendilerini ifade ederken bazı konuşma becerilerine sahip olması ve konuşurken bu becerileri kullanması bir rol model olma açısından oldukça önemlidir.

Başarılı ve sosyal ilişkiler kurmada çevresiyle iletişimi iyi olan öğrenciler incelendiği zaman bu öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişmiş olduğu görülmektedir. Bireylerin sosyal ilişkilerinde sağlıklı bir iletişim kurması, ilişkilerin sağlamlaşması ve devamlılığı açısından konuşma becerilerine hâkim olmak gerekir. Konuşma becerisi, öğrencilerin Türkçe dilini estetik zevkine ulaşılarak ve çok zengin söz hazinesinden yararlanarak kendilerini doğru ve rahat bir şekilde ifade edebilmeleri; günlük hayatta karşılaşacakları sıkıntıları konuşarak halledebilmeleri, yorumlayarak değerlendirebilmeleri, çevrelerindekiyle iletişim kurarak iş birliği yapmaları ve birlikte karar vermeleri yönünden önem arz etmektedir (MEB, 2006, 6). İletişim sürecinde önemli bir yeri olan konuşma becerisinin etkin bir şekilde kullanımı ve kendini eksiksiz ifade edebilen bireylerin yetiştirilmesi anadil eğitimcilerinin sorumluluğundadır. Konuşma eğitiminin hedeflenen sonuçlara ulaşabilmesi için en başta öğretmenin telaffuzunun ve diksiyonunun düzgün olması gerekir (Uçgun, 2007, 60). Bu şekilde öğretmenler öğrencilerine doğru ve düzgün konuşmayı, anlatmak istediklerini en açık şekilde anlatmayı öğretmede daha başarılı olur. Öğretmenler bütün derslerde öğrencilere konuşma fırsatı tanımakla birlikte en fazla Türkçe derslerinde konuşma çalışmaları yapılmalıdır. Türkçe dersi eğitimin her aşamasında yer alan temel derslerden biridir. Bu bağlamda Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programında üçüncü sınıf öğrencilerine öğretilmesi planlanan sözlü iletişim kazanımları aşağıda sunulmuştur (MEB, 2015, 20).

* Duygu ve düşünceleri ifade eder ve düzeyine uygun cümleler kurar.

* Yaşıtlarıyla ve yetişkin kişilerle bir konuyu konuşur ve tartışır.

– Göz teması kurarak, duyulabilir bir ses tonuyla konuşur.

– Konuşurken kelimeleri düzgün bir şekilde telaffuz eder.

– Konudan sapmadan, önceden planlanmış kurallara uyarak konuşur.

(Başkalarını dinleme, konuşmasında uygun hitapları kullanma, başkalarının sözünü bölmeme, konuşmanın sona ermesini bekleme, akış içinde söz isteyerek konuşmaya dahil olma gibi).

– Tanıdığı kişileri, mekanları, bildiği olayları anlatır ve bunlara ilişkin olarak düşünce ve duygularını söyler. (Olayları oluş sırasına göre anlatması sağlanır.)

- Topluluk önünde konuşur.
- Bir hikâyeyi, olayı ve durumu genel hatlarıyla anlatır. (Masallar veya metinlerle birlikte resimler vb. görselleri kullanarak bir olayı, düşünceyi ve duyguyu ifade etmesi sağlanır.)
- Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu ve ana fikrini/ana duygusunu belirler.
- İzlediklerinde/Dinlediklerinde gerçek ve hayal unsurlarını ayırt eder.
- Verilen yönergeleri izler ve uygular.
- İzlediği/Dinlediği bir metni, sözel sunum veya medya içeriği hususunda sorular sorar ve sorulan sorulara karşılık verir.
- Dinlediklerini zihninde canlandırarak olayın nasıl gelişeceğini ve sonucunu tahmin eder.
- Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar. (Neden-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme vb. çıkarımlar üzerinde durulur.)
- Kısa bir hikâyeyi, masalı, olayı ve durumu dramatize eder.
- Konuşmacının sözlü olmayan (jest, mimik ve beden dili vb.) mesajlarını anlar.

2.1.7. Konuşma Türleri

Konuşma günlük hayatta sıkça ihtiyaç duyduğumuz bir etkinliktir. Zamanımızın çoğu bilgi edinme, soru sorma, sohbet etme, bir olayı anlatma, kendimizden bahsetme gibi konuşmalarla geçmektedir (Şahin, 2015, 151). Kurduğumuz iletişim kimi zaman gelişmiş güzel kimi zaman ise belirli kurallar çerçevesinde gerçekleşebilir. Bu bakımdan konuşma etkinliği hazırlıklı ve hazırlıksız (günlük) konuşmalar olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

2.1.7.1. Hazırlıklı Konuşma

Hazırlıklı konuşmalar çeşitli insan toplulukları karşısında yapılan, belirli bir ön hazırlık gerektiren amacı, yeri, konusu belirli olan konuşmalardır. Genellikle bir konuda bilgi sunmak, bir konunun tartışılması sayesinde çeşitli gerçekleri aydınlatmak, bir konuyu veya sorunu çeşitli bakış açılarıyla incelemek amacıyla yapılmaktadır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 172). Bu konuşmalar siyasi, dini, ilmi vb. konularda olabilir. Buna göre, hazırlıklı konuşma türleri şunlardır:

2.1.7.1.1.Konferans

Hazırlıklı konuşma türlerinden olan konferans üzerine çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

- Bilim adamlarının, sanatçıların veya uzman kişilerin bilim, sanat, teknoloji gibi alanlarla ilgili konularda, bilgi vermek veya belli bir konuyu açıklamak amacıyla topluluk karşısında yaptıkları konuşmalardır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 172).
- Dinleyenleri bilgilendirmek amacıyla uzman bir kişi tarafından topluluk karşısında yapılan konuşmalara konferans denir (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 134).
- Konferans, sanatçıların veya uzmanların toplum karşısında bir konu üzerindeki duygu, düşünce ve görüşlerini anlatmak üzere yaptıkları hazırlıklı konuşmalardır (Yaman, 2012, 206).
- Uluslararası belirli bir sorun üzerinde uzmanlarca yapılan çözümleyici ve yargıya bağlayıcı toplantılardır (Taşer, 2006, 179).

Konferanslar spor, bilim, sanat vb. konular üzerinde olabilir. Konferans verecek kişi konuya hâkim olmalı, izleyicilerle göz teması kurup, zaman zaman dikkati toplamak için sorular yöneltip salondakilerle iletişime geçmelidir (Yılmaz vd., 2014, 54). Temizyürek, Erdem ve Temizkan'a (2011, 172) göre konferans verecek kişide bulunması gereken bazı özellikler şunlardır;

- Konferans vereceği konu hakkında derin ve geniş bir bilgi birikimine sahip olmalıdır.
- Konunun hangi yönünü anlatacaksa o yönü üzerinde önceden geniş bir araştırma yapmalıdır.
- Konu hakkında hazırladığı notlara sıkça bakmamalıdır. Bu notaları hatırlamak amacıyla ve seyrek olarak kullanmalıdır.
- Dinleyicilerle göz teması kurmalı ve onların dikkatlerini konuya çekmelidir.
- Giyim kuşamına dikkat etmeli, temiz ve düzenli giyinmelidir.
- Ciddi ve ağır başlı olmakla beraber dinleyicilere karşı kibar davranmalı, nezaketten taviz vermemelidir.
- Dinleyiciyi küçümseyici bir hava içinde asla olmamalı; onlarla lüzumsuz şakalaşma ve tartışmalara girişmemelidir.

- Dinleyicilere asık suratla ve sert bir ses tonuyla değil, nazik bir tavırla seslenmelidir.
- Konuşma yapacağı yeri önceden görmeli, yapılmasını istediği düzenlemeleri yetkililere zamanında bildirmelidir.
- Konunun sunulmasında kullanacağı araç gereçleri temin etmeli veya bunlar hakkında yetkililere talimat verilmelidir.

2.1.7.1.2.Münazara

Bir konunun değişik yönlerinin tez ve antitez şeklinde bir jüri ve dinleyiciler önünde gruplarca savunulmasıdır (Yaman, 2012, 171). Münazara, önceden belirlenen ve iki farklı görüşü bulunan bir konuda karşıt görüşlü iki grubun, jüri ve dinleyici topluluğu önünde görüşlerini savunmalarına dayanan tartışma türüdür (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 176). Biçim yönünden açık oturumla benzerlik gösteren bu konuşma türü, genellikle okul içinde yapılan bir çeşit konuşma sporu olarak düşünülebilir (Taşer, 2006, 177). Bu konuşma türünün öğrencilerin araştırma yapma, güzel konuşma, eleştirel ve yaratıcı düşünebilme, düşüncelerini belirli bir mantık sırasına koyabilme, topluluk karşısında kendini ve savunduğu fikirleri rahatlıkla savunabilme, grupta çalışma becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu düşünülebilir (Şahin, 2015, 135).

2.1.7.1.3. Sempozyum

Bilimsel, sanatsal ya da düşünsel bir konu üzerinde alanlarında uzman kişiler tarafından konuyla ilgilenen dinleyiciler önünde seri olarak yapılan konuşmalardır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 135). Özellikle bilim, sanat ve düşünce ağırlıklı konuların çeşitli yönleri üzerinde, alanlarında uzmanlaşmış üç ila altı kişi arasında değişen konuşmacılar tarafından önceden hazırlanarak bir başkanın denetiminde ve dinleyici topluluğu önünde yaptıkları açıklayıcı konuşmalardan oluşur. (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 178). Bu konuşma türünde konuşmacıların temel amacı, konunun ele aldıkları yönüne kendi özel ve kişisel görüşleriyle katkıda bulunmak, o yönde yeni yorumlara yol açmaktır (Taşer, 2006, 178).

2.1.7.1.4. Panel

Bir konunun, karara varmak gayesi olmaksızın, çeşitli yönlerden aydınlatılması için, küçük bir topluluk önünde, sohbet havası içinde tartışıldığı etkinliklerdir (Yaman, 2012, 159). Bir başka deyişle, bir başkanla küçük bir konuşmacı grubun bir masa çevresinde oturup dinleyici topluluğu karşısında belirli bir konu üzerinde, çeşitli açılardan görüşlerini belirtmeleriyle oluşur (Taşer, 2006, 176). Temizyürek, Erdem ve Temizkan'a (2011, 179) göre panel, toplumu ilgilendiren bir konu hakkında birkaç kişiden meydana gelen uzmanlar grubunun, bir yönetici rehberliğinde, kesin bir karara varmak gayesi olmadan, konunun çeşitli yönlerden aydınlatılması ve konu hakkındaki çeşitli eğilimlerin ortaya çıkarılması amacıyla, küçük bir dinleyici kitlesi önünde sohbet havası içinde yaptıkları bir tür grup tartışmasıdır. Panelde konuşmacılar konuşmalarını bitirdikten sonra dinleyiciler aynı konu üzerinde konuşmacılara sorular sorup kendi görüşlerini bildirebilirler (Taşer, 2006, 176). Bir karara varma gayesi taşımayan panel konuşmaları ele alınan konunun çeşitli yönlerinin ortaya konmasına ve değişik fikirlerin doğmasına yardımcı olur (Şahin, 2015, 136).

2.1.7.1.5. Forum

Toplumdaki herkesi ilgilendiren herhangi bir sorun üzerinde insanların görüşlerini bildirerek sorunun çözümü için yaptıkları tartışmalardır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 136). Tarihsel kökeniyle bu sözcük eski Roma'da; pazar yeri, halkın toplandığı alan, kamusal ve özel işlerin görüşüldüğü merkez, bazı toplum sorunlarının tartışılarak karara bağlandığı toplantı anlamalarını içermektedir (Taşer, 2006, 177). Forum dinleyicilere tartışılan konu hakkındaki düşünce ve görüşlerini anlatma fırsatı verir, konu hakkında dinleyiciler tarafından yanlış anlaşılan yerlerin düzeltilmesini sağlar, yeterince anlaşılmayan noktaların tekrar edilmesine imkân sağlar (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 180). Forum da amaç sorunun çözümü için farklı düşünceleri ortaya çıkarmaktır.

2.1.7.1.6. Açık Oturum

Çeşitli görüşlere sahip küçük bir konuşmacı grubunun, bir başkan yönetiminde sanatsal, düşünsel, bilimsel, siyasal, toplumsal vb., tabanlı bir konuyu dinleyici kitlesi önünde tartışmasıdır (Taşer, 2006, 177). Temizyürek, Erdem ve Temizkan'a (2011, 180) göre açık oturum, toplumun bir bölümünü veya tamamını yakından ilgilendiren herhangi

bir güncel olayın, bir ülke sorununun, bilim sanat ve politikayla ilgili önemli bir konunun belirli yönleriyle, uzman kişiler tarafından herkesin izleyebileceği bir biçimde dinleyiciler önünde tartışılmasıdır. Şahin ve Varışoğlu'na (2013, 137) göre ise çoğunluğu ilgilendiren siyaset, edebiyat, sanat, bilim, sağlık vb. bir konu üzerinde, farklı görüşlerdeki uzman kişilerin bir başkan yönetiminde bir araya gelerek dinleyici/izleyici karşısında yaptıkları tartışmalardır. Genellikle kapalı mekanlarda yağılan açık oturum dinleyenleri bilgilendirmeyi ve konunun farklı yönlerini ortaya çıkarmayı amaçlar.

2.1.7.1.7. Söylev

Duygusal tonun konferansa oranla daha ağır bastığı bir konuşma türüdür (Taşer, 2006, 179). Söylev toplulukları heyecanlandırarak bilgilendirmek amaçlı olduğu için duygulu, güzel, etkili ve coşkulu bir üslupla yapılır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 183). Eğer konuşmacı öğretmek duygulandırmayı, bilgilendirerek coşkulandırmayı amaçlıyor ise hem söylev, hem de konferans havası taşıyabilir (Taşer, 2006, 179). Bir kişinin herhangi bir konuda dinleyici/izleyici topluluğu önünde bilgi vermek ve coşku uyandırmak amacıyla yaptıkları söylevler toplumsal söylev, siyasal söylev, tüzel söylev, askeri söylev, savunma söylevi, ağıt söylevi gibi söyleme amacına hitap ettiği kitleye göre değişik adlar alır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 137; Şahin, 2015, 137). Bu tür konuşmaların yapılaş amacı bir topluluğa heyecan vermek veya belirli bir düşünceyi aşılamaktır. (Yaman, 2012, 193). Ayrıca etkili bir söylevde konuşmacının konuşma yerini ve zamanını iyi ayarlaması, içten ve samimi olması, abartılı ve ölçsüz davranışlardan kaçınması, yazılı metne sık sık bakmaması da üzerinde durulması gereken hususlardandır (Şahin, 2015, 137).

2.1.7.1.8. Röportaj

Herhangi bir yeri, kişiyi, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. durum, olay ve olguları çeşitli yönleriyle tanıtmak amacıyla ilgililerle yüz yüze görüşerek, onların gözlemlerini, bilgilerini, yorumlarını aktaran türdür (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 183). Kısacası herhangi bir yeri, kişiyi, ülkeyi çeşitli yönleriyle tanıtan gazete ve dergi yazıdır (Yaman, 2012, 193). Bir konu, olay veya durumu anlatmak için kişi, eşya, eser ya da bir yerle ilgili olarak birilerinin görüşüne, tecrübesine, yorumuna ve bilgisine başvurarak yüz yüze yapılan görüşmelerdir (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 137). Şahin (2015,

139), röportaj türünün belirleyici özelliklerini şöyle sıralamaktadır;

- İşlenen konu ilgi çekici nitelikte toplumsal, sanatsal ve eğitsel olay ya da olgulara dayanmalıdır
- Röportaj hazırlayan kişi anlattıklarının doğruluğunu kanıtlamak için konuşma kaydı ve fotoğraflardan yararlanmalıdır.
- Röportaj metninin mantık çerçevesinde hazırlanması gerekir.
- Röportaj yapan kişinin anlattıkları önceki anlattıklarıyla çelişmemelidir.
- Röportajların zamanla tarihsel bir belge görevi üstlenebileceği fikri göz önüne alınmalı ve gerçek belgeler kullanılmalıdır.
- Röportajda soru ve cevaplardan yararlanır. Bu yönüyle mülakata benzer.
- Röportajda öznellik hâkimdir; ancak bu öznellik hazırlanan röportajın gerçekle bağını kopartacak nitelikte değildir. Başka bir ifade ile gerçekleri, öznel yaşantılarla destekler.
- Açık ve anlaşılır olması gerekir.
- Röportajlar genellikle birinci tekil şahsın ağzından yazılır.

2.1.7.1.9. Mülakat

Toplum tarafından merak edilen ünlü kişileri tanımak ve topluma tanıtmak, toplumu ilgilendiren önemli bir konuyu aydınlatmak üzere ünlü kişilerle veya uzmanlarla yapılan konuşmalardan elde edilen sonuçları aktarmak amacıyla yapılan görüşmelerdir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 184). Bu tür bir görüşmeyi radyoda dinleyebilir, gazete ve dergilerde okuyabiliriz (Taşer, 2006, 178). Bir konuya ilişkin araştırma yapmak ve bilgi toplamak amacıyla alanında uzman bir kişilerce yapılır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 138).

2.1.7.2. Hazırlıksız (Günlük) Konuşma

Herhangi bir plan, tasarlama ve ön hazırlık yapmadan tamamen konunun türüne göre ve gelişigüzel bir şekilde akla gelen ilk ifadelerle yapılan konuşmaya hazırlıksız (günlük) konuşma denir. Günlük hayatımızda bu tür konuşmalara sıklıkla başvururuz.

Günlük konuşma, sözgelimi bir söylev gibi, bir konferans gibi önceden düşünülüp tasarlanarak amacı ve kapsamı belirli bir plan gereğince hazırlanan türden bir konuşma değildir (Taşer, 2006, 171). Günlük konuşmaların açık, seçik ve anlaşılır olması, sesin iyi ayarlanması, sıcak içten ve saygıya dayalı olması, görgü kurallarına uygun olması, jest ve mimiklerin yerinde kullanılması gibi bazı kuralları bulunmaktadır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 227). Günlük konuşmanın hazırlıklı konuşmaya göre daha samimi ve daha kuralsız olduğu söylenilebilir. Hemen hemen her gün yaptığımız günlük konuşmaların, yaşamımızda hayati bir yeri vardır. Günlük konuşma insan için solunum gibi, beslenme gibi, yürümek ve hareket etmek gibi doğal, doğal olduğu kadarda zorunlu bir gereksinimdir (Taşer, 2006, 172). Konuşmak, insan hayatının her anında ihtiyaç duyacağı bir şeydir. Her gün evde, sokakta, dolmuş kuyruğunda, otobüste, işyerinde tanıdık tanımadık, bildik bilmedik birçok kimseyle yan yana, yüz yüze gelmekte, konuşma ve dinleme durumunda kalmaktayız (Taşer, 2006, 171). Bu bakımdan her an ve her zaman insanların birbirleriyle alışverişinde ve iletişimde günlük dile rastlamaları mümkündür. İnsan her gün diğer insanlarla iletişim kurmak amacıyla konuşmak zorunda olduğu için önceki deneyimler ve kazanımlar önem taşımaktadır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 227). Günlük konuşmalarımız her ne kadar gelişmiş güzel bir yolla başlarsa da uzun süre aynı yolda sürüp gitmeyebilir; selamlaşma, hal hatır sorma, karşılıklı haber alıp verme evrelerinden sonra sanat, bilim siyaset vb. konulara ilişkin herhangi bir sorun üzerine odaklanabilir (Taşer, 2006, 171). Günlük konuşmada o an insanların aklına geleni karşı tarafa iletmesi ve bu yolla konunun farklı noktalara taşınması kaçınılmazdır. Buna göre, hazırlıksız konuşma türleri şunlardır:

2.1.7.2.1. Kendini Tanıtma

İnsanlar günlük hayatta çeşitli durumlara bağlı olarak diğer insanlarla tanışmak durumunda kalabilir. Bu tanışmanın ilk etabı olarak kendimiz hakkında temel bilgileri (isim, soyisim gibi) vermemiz gerekmektedir. Genellikle günlük yaşamımızda yeni bir arkadaş edinirken kendimizle ilgili kısa kısa bilgiler vermemiz buna örnek olabilir. Ancak kişinin kendini tanıtmaya başladığında kaçınılmaz olarak bazı davranışlar vardır. Bunlardan bazıları şunlardır

- Kendini tanıtmaya başlarken saygısızca söze girmek,
- Tanıtma sırasında kendini övmek,

- Konuyu kendini tanıtmaktan çıkararak doğduğu yerin güzelliklerinden, yapmakta olduğu işin zorluklarından, geçim sıkıntılarından, çocuklarından vb. söz etmek,
- Kendini tanıtırken karşı tarafın kim olduğunu önemsemediğini belirten hareketler yapmak (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 229).

Eğer iki insan birbirleriyle başkasının yardımını olmadan tanışıyorlarsa önce selamlama yapılmalı ve arkasından kişiler birbirlerine adlarını söylemeli, ardından da tanıştıkları için memnuniyetlerini dile getirmelidirler (Odacı vd., 2009, 512). Bu kısa konuşma ve bilgi alışverişi insanların birbiriyle iletişimi başlatmaları açısından önemlidir. Bu durumda kişinin kendisiyle ilgili yaptığı konuşma kendini tanıtmaya olarak ifade edilmektedir.

2.1.7.2.2. Tanışma ve Tanıştırma

Birbirlerini daha önceden tanımayan insanların, kendilerini karşılıklı olarak birbirine tanıtmalarına tanışma, daha önceden birbirini tanımayan insanların başka insanlar tarafından birbirlerine tanıtılmalarına ise tanıştırma denir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 188). Başka bir ifade ile daha önceden tanışmamış kişilerin herhangi bir sebeple bir araya geldiklerinde kendilerini karşılıklı olarak tanıtmalarıdır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 128). İletişimin ilk dakikaları oldukça önemlidir. Bu sebeple tanışma sırasında kişiler birbirlerine kendileri hakkında bilgi vermelidirler. İlk kez karşılaşılan insanların birbirlerine adlarını, soyadlarını, gerekli ise meslekleri ya da nereli olduklarını söylemeleri görgü kurallarının bir gereğidir. Bu şekilde insanlar birbirlerini tanırlar ve birbirleri hakkında kısa ve öz bilgilere sahip olurlar.

2.1.7.2.3. Teşekkür Etme, Özür Dileme

Teşekkür etme, yapılan bir iyiliğe veya memnun edici bir duruma karşı ifade edilen bir nezaket sözcüğüdür. Olumlu bir davranışa, güzel bir işe, faydalı bir esere karşı duyulan memnuniyetin ifadesidir (Yaman, 2012, 228). Ayrıca hal hatır sorma, tebrik etme, baş sağlığı dileme, üzüntüyü ya da sevinci paylaşma gibi durumlarda da teşekkür konuşması yapılabilir (Şahin, 2015, 128). Karşılıklı ilişkilerin sağlıklı bir şekilde

yürütülebilmesi için teşekkür etmek büyük önem arz etmektedir. Ayrıca yapılan bir iyilik, yardım veya güzel bir davranış karşısında kayıtsız kalmamak adına teşekkür etmek, karşımızdaki kişiye memnuniyetimizin iletilmesi bakımından önemlidir.

İnsanlar arasında olumsuz duygulara yol açacak her türlü durumda iletişimi devam ettirebilmenin en etkili yolu ise özür dilemektir (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 128). Bir insanın karşısındakinden uygun sözlerle özür dilemesi, o kişiyi yücelten nazik bir davranış olabileceği gibi, insanlar arasındaki katılığı yumuşatarak barış ve huzurun oluşmasına katkı sağlayabilir (Odacı vd., 2009, 510). Bu sebepten dolayı özür dilemek, hataları telafi etmeye, kırgınlıkları ortadan kaldırmaya, ilişkileri düzenlemeye ve kişilere yeniden şans vermeye kapı aralayan önemli bir davranıştır (Şahin, 2015, 129). Bazı nedenlerden dolayı karşı tarafa verilen maddi veya manevi zarardan dolayı içtenlikle dilenen özür, iletişimin sağlıklı bir şekilde devam etmesine yardımcı olacaktır.

2.1.7.2.4. Telefonda Konuşma

Büyük bir teknoloji ürünü olan telefon özelde kişiler arası, genelde ise küresel iletişimin sağlanmasında çok önemli bir yere sahiptir. İletişim araçlarından biri olan telefon önce evimize sonrada cebimize kadar girmiştir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 190). Telefonla konuşma, yüz yüze görüşme sırasında yapılan konuşmalarla benzerlik taşımasına rağmen kendine has kuralları ve adabı olan bir konuşma türüdür (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 130). Telefon, gücünü ve imkânlarını iyi bilenler için, çok etkili bir iletişim aracıdır (Yaman, 2012, 222). Telefon eden kişi karşı tarafı selamladıktan sonra beklemeden kendini tanıtmalı, kısa bir hal hatır sorduktan sonra asıl telefon ediş sebebine gelmelidir (Odacı vd., 2009, 511). Bu şekilde kişiler birbirlerini görmeden telefon vasıtasıyla konuşmalarını karşı tarafa iletebilir ve geri dönüt alabilirler. Günümüz dünyasında telefonda konuşma vazgeçilmez bir gereksinimdir.

2.1.7.2.5. Ziyaret

Daha önceden tanışan insanlar zaman zaman aileleri ile birlikte veya yalnız olarak birbirlerini görmek, hasret gidermek veya belirli konuları konuşmak amacıyla görüşme isteği duyarlar (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 191). Bu görüşmeler; hal hatır sormak, aradaki bağları sıkı tutmak, kültürel değerleri korumak ve birbirlerine olan güven ve değeri yenilemek adına yapılan konuşmalardır. Bu tür konuşmalar, birini görmek, hasret

gidermek, herhangi bir konuyu görüşmek, herhangi bir duyguyu ya da isteği dile getirmek amacıyla yapılır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 130). Temizyürek, Erdem ve Temizkan (2011, 191) ziyaretleri ev ziyaretleri, karşılama, uğurlama, hasta, taziye, kutlama ve bayram ziyaretleri ile resmi ziyaretler olmak üzere bazı türlere ayırır. Bu ziyaretlerin her biri ayrı ayrı amaçlar içindir. Kimi mutluluğu, kimi acıyı, kimi özlemi, kimi coşkuyu ifade eder.

2.1.7.2.6. Karşılama ve Uğurlama Konuşmaları

Toplum olarak gelen misafirleri karşılamayı ve giden misafirleri uğurlamayı çok önemseriz (Marangoz, 2014, 21). İnsanların birbirlerine yaptıkları ziyaret ve görüşmelerde karşılama ve akabinde uğurlama gelenek ve göreneklerin bir gereğidir. Bu şekilde insanların ilişkileri daha da sağlamlaşır. Karşılama ve uğurlama sırasında insanlar birbirlerine nazik ve içten davranmalı, güler yüzlü olmalıdır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 130). Karşılama anlarında genellikle “Hoş geldiniz.”, “Hoş geldiniz, sefa geldiniz.”, “Sizi görmek ne güzel.” gibi sözler söylenir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 194-195). Samimi bir havada ve içtenlikle söylenen bu sözler insanlar arasındaki birlik ve beraberlik duygularının gelişmesine katkıda bulunduğu gibi, ilişkilerin uzun süreli olmasını da sağlar (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 238).

2.1.7.2.7. Selamlaşma Konuşmaları

İnsanların genellikle tanıdıkları biriyle karşılaştıkları, bir ortama girdikleri ya da birileri tarafından ziyaret edildikleri anların başlangıcında yaptıkları konuşmalardır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 130). Selamlaşma bir tanıdıkla karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde, bir yerde buluşulduğunda ve daha birçok yerde karşıdaki kişi ya da kişilere bulunulan nezaket hareketidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 195). Selamlaşma anında en fazla “Günaydın” “Hayırlı sabahlar” “Merhabalar” “İyi günler” “İyi akşamlar” “Kolay gelsin” “Hayırlı günler” vb. sözler kullanılmaktadır. Genellikle konuşmanın başında ya da sonunda söylenen, toplum arasında kalıplaşmış diyebileceğimiz sözlerdir.

2.1.7.2.8. Yol Sorma, Yol Tarif Etme Konuşmaları

Ulaşımın çok geliştiği günümüzde yeni bir iş ya da yeni bir eğitim gereği kendimizi her an yabancı olduğu bir yerde yabancı insanların arasında bulabilir. Böyle

durumlarda yabancı olduğu yerdeki insanlara adres veya yol sorabilir ya da uzun zamandır yaşadığımız bir yerde o yere yabancı olan birine yol tarif etmek durumunda kalabiliriz. Bu şekilde herhangi bir kişinin adres sormak ya da yol tarif etmek amacıyla yaptığı konuşmalara denir. Bu tür konuşmalarda yol veya adres soracağımız kişiye uygun hitaplarla seslenilmeli, yaşını bilmediğimiz kişiler için amca, teyze gibi sözler kullanılmamalıdır.

2.1.7.2.9. Tanıtma (Takdim) Konuşmaları

Bir dinleyici kitlesine herhangi bir konuşmacının tanıtılması sırasında yapılan konuşmalara tanıtma ve takdim denir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 195). Önemli bir konuşma öncesi konuşmacının tanıtılması, takdim edilmesi konuşma etkinliğinin ilgi çekici hale getirilmesinde büyük önem taşır (Marangoz, 2014, 19). Tanıtma konuşmaları sırasında dikkat edilmesi gereken bir takım şeyler vardır. Konuşma esnasında gereksiz ve abartılı ifadelerle yer verilmesi, konuşmacının dileycilere itici gelmesine neden olabilir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 238).

2.1.7.2.10. Anma ve Yıl Dönümü Konuşmaları

Tanınmış kişilerin doğum ve ölüm yıl dönümlerinde, herhangi bir kurumun, kuruluşun, okulun, olayın, cumhuriyetin kuruluş yıl dönümlerinde vb. yapılan konuşmalara anma ve yıl dönümü konuşmaları denir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 196). Duygu yoğunluğunun çok olduğu bu konuşmalarda, anılan kimselerin ya da olayların önemi vurgulanır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 133). Kurumun, kuruluşun, olayın, kişinin, cumhuriyetin vb. tarihi anlamı ve toplum açısından önemi, o günde kadar yerine getirmiş olduğu işlevler üzerinde durulmalıdır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 239).

2.1.7.2.11. Açılış Konuşmaları

Herhangi bir kurumun, kuruluşun, okulun, işyerinin vb. açılış günlerinde yapılan konuşmalardır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 196). Bu tür konuşmalara başlarken selamlaşma ve hitap sözleriyle söze başlanır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 133). Açılış konuşmalarında açılışı yapılan kurumun, kuruluşun, işyerinin vb. anlamına ve işlevine uygun bir dil kullanılmalıdır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 239).

2.1.7.2.12. Sunuş Konuşmaları

İşyerinde, okullarda vb. etkinlik ve tören gibi programlarda konuşmacıların konuların sırası geldikçe bildirilmesi amacıyla yapılan konuşmalardır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 196). Başka bir ifade ile tören gibi etkinliklerde belli bir sıra ile yapılacak olan faaliyetleri dinleyiciye sunan ve bir programı takip eden konuşmacıların konuşmalarıdır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 133). Sunucu konuşmalarında nezakete son derece bağlı kalmalı, güler yüzlü olmalı ve yumuşak bir üslup kullanılmalıdır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007, 240).

2.1.7.2.13. Sohbet Konuşmaları

İnsanların gördüklerini, duyduklarını, öğrendiklerini, gözlemlediklerini, kederlerini, sevinçlerini vb. paylaşmak ya da herhangi bir konuyu kesin sonuçlara bağlama amacı gütmeyen ve samimi bir şekilde yaptıkları hazırlıksız konuşmalardır (Odacı vd., 2009, 509). Dostlar, arkadaşlar, aile üyeleri vb. arasında çeşitli konularda yapılan konuşmalardan olan sohbet konuşmalarının edebiyat, siyaset, günlük hayatla ilgili konular, iş konuları gibi çeşitli türleri vardır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 197). Bu tür konuşmalar iki kişiyle yapılabileceği gibi grup halinde de yapılabilir. Diğer konuşma türlerinde olduğu gibi sohbet konuşmalarının da nezaket kurallarına uygun, sıcak, samimi vb. havada olması oldukça önemlidir. Odacı ve diğerlerine (2009, 509) göre sohbet ederken şu hususları göz önünde bulundurmalıdır:

- Sohbetler incitici olmamalı, karşılıklı saygı, nezaket ve hoşgörü temeline dayanmalıdır.
- İlla da benim dediğim doğrudur, ya da illa da benim dediğim olacak dememelidir. Karşındaki kişinin de düşünce ve isteklerine saygı gösterilmelidir.
- Dedikodu, yalan, argo, böbürlenme ve gösteriş sohbetin havasını bozan nahoş hareketlerdir. Bunlardan kesinlikle kaçınmak gerekir.
- Sohbetin temel amacı bilgi paylaşmak ve psikolojik olarak rahatlamaktır. Bu sebeple öğretici boyuttaki sohbetler tercih edilmeli, tartışma havası

yaratılmamalı, ruh sağlığına zarar verebilecek gerginliklerden uzak durulmalıdır.

- Sohbetle karşımızdaki insanı dikkatle dinlemek, sözünü kesmemek önemli bir nezaket kuralıdır. Aynı şekilde başkalarına söz hakkı vermeden sürekli konuşmak da büyük bir nezaketsizliktir.

2.1.7.2.14. Fıkra Anlatmak

Genel olarak fıkra anlatmaya uygun durum ve zamanlarda konunun gereğine ve akışına uyularak yumuşak geçişlerle fıkra anlatılabilir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 198). Bu tür konuşmaların belirli bir yeri ve zamanı yoktur. Genellikle konuşma anında konuşmanın konusuna göre doğaçlama meydana gelir

2.1.7.2.15. Soru Sorma ve Sorulara Cevap Verme

Karşılıklı konuşmalarda konuşan ve dinleyenin etkileşimini arttıran konuşma türlerinden biri de soru sormaktır (Şahin ve Varışoğlu, 2013, 133). İnsanların günlük hayatta birbirleriyle kurdukları iletişimde soru sorma ve sorulan sorulara cevap verme vazgeçilmez bir durumdur (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 198). Okulda öğretmene, alışveriş de satış elemanına, evde yakınlarımıza gün içerisinde pek çok soru sorma davranışında bulunuruz. Bu soruların açık bir şekilde sorulması karşıdakinin soruyu anlaması açısından önemlidir.

2.1.7.2.16. Görevlilerle Yapılan Konuşma

Daha çok gitmek istediğimiz yerler ve öğrenmek istediğimiz konular hakkında yetkili ve bilgili görevlilerle yapılan kısa süreli konuşmalardır. Toplum hayatında her zaman bir işyerinde, bir okulda, kurum veya kuruluşlarda çalışmakta olan görevlilerle konuşmak durumunda kalınabilir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011, 198).

2.1.8. Karikatür ve Kavram Karikatürü

Karikatür; insanların ve diğer varlıkların, olayların, duygu ve düşüncelerin doğala

ters düşen, olağanla çelişen, gülünç taraflarını yakalayıp bunları kimi zaman da yazıyla desteklenmiş biçimde abartılı çizimlerle bir gülmece anlatımına dönüştürme sanatıdır (Özer, 2007). Karikatürü mizah sanatı olarak tanımlamakta mümkündür. Karikatürler daha anlaşılır ve açık kılınmak amacıyla sözlerle çizilebileceği gibi, sözler olmadan da el ile veya dijital ortamlarda hazırlanabilir. Karikatürçünün okuyucunun anlam kurmasını, yaratıcı ifadelerde bulunmasını, düşünmesini, estetik haz almasını, bir şeyler öğrenmesini, iletişim sürecine girmesini ve gülmesini sağlamak gibi birçok amacı vardır (Akkaya, 2011, 50). Görsel bir malzeme olan karikatürler sevimli ve ilgi çekici olması nedeniyle karikatürü inceleyenler için üzerinde düşünme ve tartışma fırsatı sunar. Hemen hemen her yaş grubuna hitap eden karikatürler her konuda çizilebilir.

Karikatür temel olarak üç ana unsurdan oluşmaktadır. Bunlar:

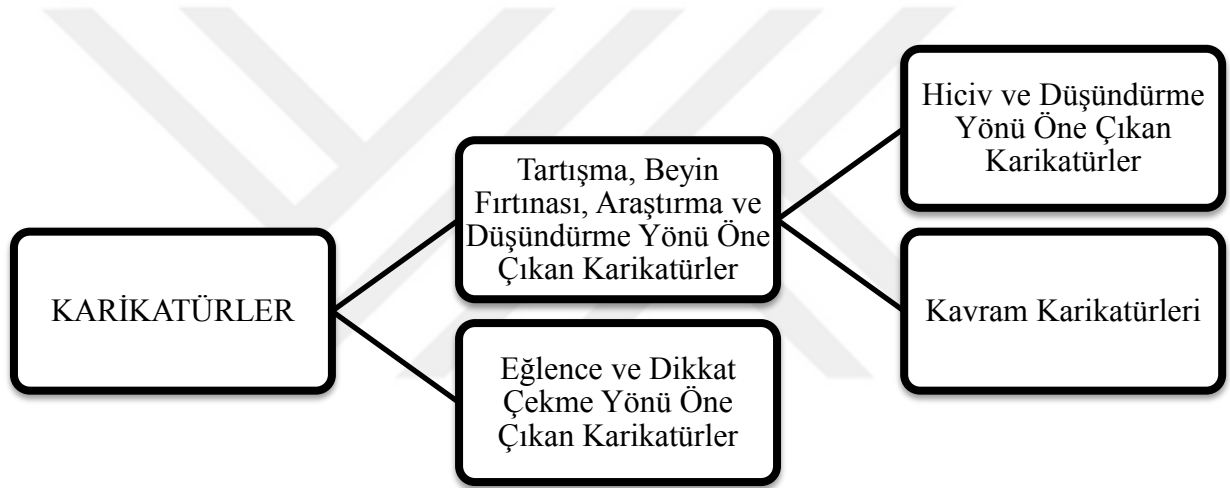
- a. Sanat unsuru: Karikatür güzel sanatların bir dalı olmakla beraber bir objeyi gülünç bir şekilde çizme yoluyla mizah üretmektedir.
- b. Fikir unsuru: Fikir karikatürün vazgeçilmez bir unsurudur. Karikatürün seyirciler için komik bir iletisi vardır. Karikatür düşünceleri yayan ve mesaj aktaran bir sanattır.
- c. Mizah unsuru: Bünyesinde mizah barındırmayan resimler karikatür sayılmaz, mizahın karikatürdeki işlevi iletilmek istenen ana mesajı vermesidir (Avşar, 2007, 20).

Karikatürler günümüzde gazeteden televizyona, afişten dergiye hatta ders kitaplarına kadar giren yaygın bir sanattır (Özer, 1985). Karikatürler mizahın etkili bir biçimde kullanıldığı yerler olarak özellikle psikolojik etkileri açısından öğrenme ve öğretmede kayda değer etkilere sahip araçlardır (Uğurel ve Moralı, 2006, 51). Kalemle ya da boyadan ekrana (grafik tablet, bilgisayar) doğru bir geçiş süreci yaşayan karikatür, karikatürlerle uğraşan insanların sayısında bir artış sağlarken başta eğitim olmak üzere birçok alanda uygulanabilir bir araç haline gelmiştir (Akkaya, 2011, 52-53). Genel olarak toplumda karikatürlerin eğlendirme görevinin olduğu düşünülür. Ancak karikatürlerin eğlendirme görevinin yanı sıra eğitime görevi de vardır. Özellikle eğitim öğretim ortamlarında karikatürlerin sıcaklığı, sevimliliği, gülmenin ve gülümsemenin verdiği rahatlık ve gevşemeden yararlanarak istenilen mesajı öğrencinin belleğine yerleştirmek zor olmasa gerek (Özer, 2007). Karikatürler göze hitap ettiği için çocuklar tarafından hemen algılanabilir. Genel olarak bir karikatürde bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir.

1. Karikatür, çizgiyle mizah yapmaktır.
2. Çizginin mizahı ifade edebilecek bir bütünlüğü vardır.

3. Çizgi, mizahın ifadesine yarar.
4. Mizah çizgiden başka araçlarla ifade edilemez.
5. Çizgideki endişe, mizahı hissettiği gibi verebilmektir (Doğan, 1999: 114; Akt. Akkaya, 2011, 50).

Millî Eğitim Bakanlığı ilk kez 2004 yılında ilköğretim okullarının Türkçe dersi programlarında görsel okuma içinde “karikatürde verilen mesajı algılar” ifadesiyle bu sanatın varlığına işaret etmiştir (Özer, 2007). Son yıllarda eğitim ortamlarında kavram karikatürlerinin de varlığına işaret edilmeye başlanmıştır. Kavram karikatürleri karikatürlerin tartışma, beyin fırtınası, araştırma vs. gibi yönlerinin öne çıktığı bir türüdür. Buna ilişkin bir sınıflandırma Şekil 1’deki gibidir.

Şekil 1. Kavram karikatürlerinin yer aldığı bir sınıflama (Durmaz, 2007, 27).

Kavram karikatürleri karikatürler ile karıştırılmaktadır, fakat kavram karikatürleri mizah kavramını içermektense çoktan seçmeli madde tipini taşımaktadır (Ocak, Islak ve Ocak, 2015, 122). Yani kavram karikatürleri mizahi unsurlar barındırmaması ve abartıya kaçmaması yönüyle karikatürlerden ayrılmaktadır (Güler, 2010, 27). Ancak, kavram karikatürleri karikatürlerden içerisinde mizahi ve abartılı unsurları barındırmaması yönüyle ayrılrsa da olay ve karakterlerin çizgiler ile anlatılıyor olması yönüyle karikatürlere benzerdir. Kavram karikatürleri merak uyandıran, soru sormayı teşvik eden, sınıf tartışmalarına yol açan ve bilimsel düşüncenin üretilmesini sağlayan karikatür şeklindeki çizimlerdir (Evsen, 2013, 16). Kavram karikatürleri günlük olayları içeren karikatür tarzında resimler olup, bilimsel konulara alternatif bir bakış açısı öne sürer ve karakterleri

birbirleri ile tartışmaya davet eder (Taşkın, 2014, 23). Kavram karikatürlerinin amacı öncelikle öğretimi, daha sonra öğrenci kavramlarını saptamak ve değerlendirmektir (Yavuz ve Büyükekşi, 2011, 26). Keogh, vd.,'e (1998) göre kavram karikatürleri aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır: (Akt. Durmaz, 2007, 29).

➤ Her yaştaki öğrenenlerin ulaşabileceği ve faydalanabileceği özellikte kısa ve kolayca anlaşılabilen dilbilgisine sahip metinler içermelidir.

➤ Günlük olaylara uygulanabilen bilimsel fikirler içermelidir. Böylece öğrenenler bilimsel fikirler ile gündelik olaylar arasındaki ilişkiyi fark edecekler ve bu fikirlerin doğruluğunu kanıtlamak isteyeceklerdir.

➤ Kavram yanılgısı olarak isimlendirilen araştırmalara dayanan alternatif fikirler ileri sürmelidir. Öğrenenlerin alternatif fikirleri inanılır kılması için bu gereklidir.

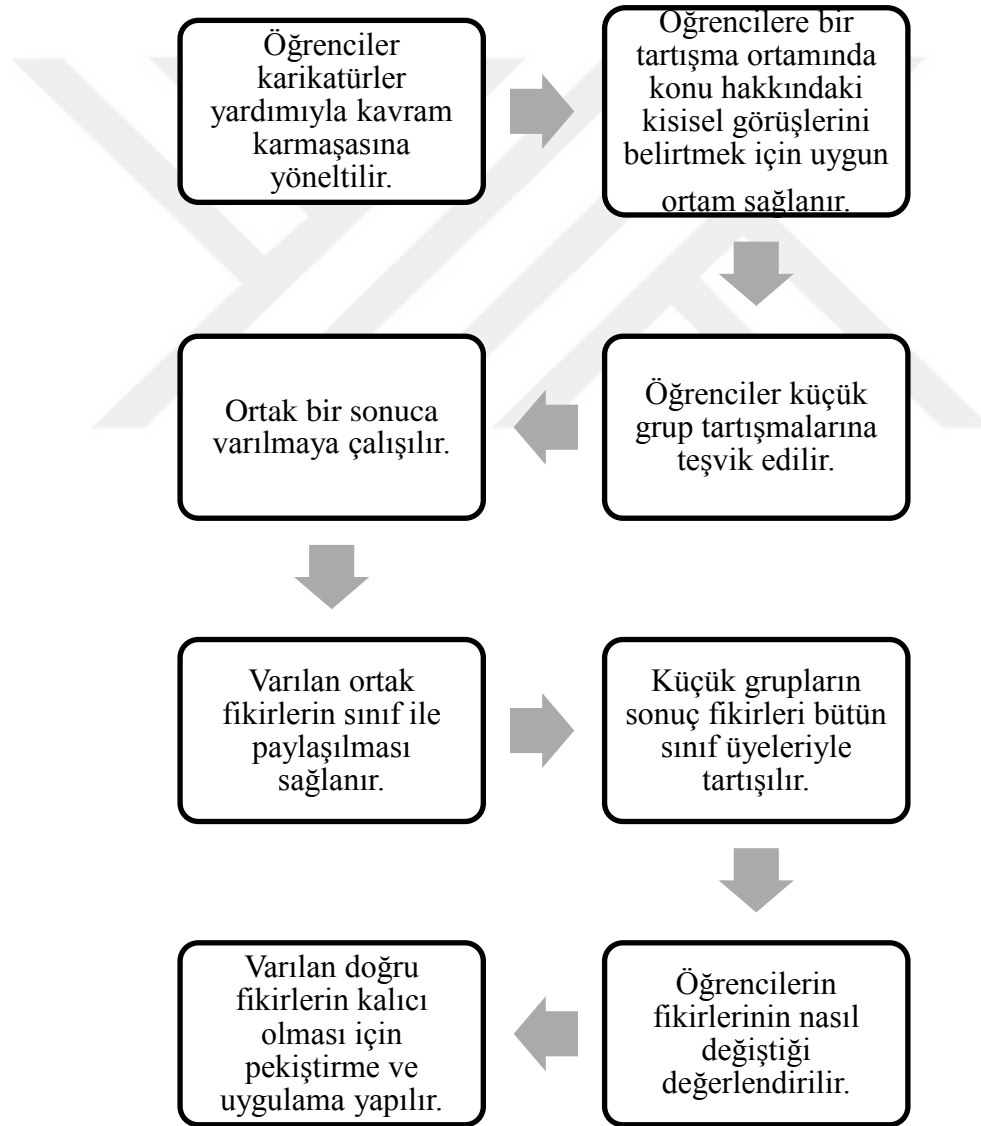
➤ Alternatif fikirler arasında bilimsel olarak kabul edilen görüş açılarını ileri sürmelidir.

➤ Alternatif fikirler eşit statüde verilmelidir. Öğrenenin karikatüre bakıp doğru cevabı çalışmadan kolayca bulabileceği özelliğe sahip olmamalıdır.

Kavram karikatürleri, bir kavram, durum ya da olayla ilgili tartışma başlatmak ve buna bağlı olarak öğrencileri araştırmaya yönlendirmek amacıyla kullanılır (Evsen, 2013, 16). Tartışmada genel olarak sunulmak istenilen düşüncenin farklı yönleri farklı kahramanlar (insanlar, hayvanlar, nesnelere vb.) tarafından belirli bir bağlam dâhilinde sunulurken esas üzerinde durulmak istenen durum ya da düşünce ön plana çıkarılmaya çalışılır (Varışoğlu vd., 2014, 231). Diğer taraftan, eğitim öğretim ortamlarında kavram karikatürlerini kullanmasının nedeni kavram karikatürlerinin sınıf içi tartışmaları kısa sürede başlatabilmesi, böylece öğretmenin tartışma ortamını oluşturabilmek için fazladan bir çabaya ihtiyaç duymaması; öğretim öncesinde hangi düşünceye sahip olursa olsun tüm öğrencilerin aynı araştırma yöntemini kullanabilecek olmasıdır (Kabapınar, 2005, 105-106). Kavram karikatürleri kullanımı ve tasarımı açısından; poster biçiminde sınıfın en arkasında oturan öğrencinin görebileceği şekilde asılan ya da yansıtılan kavram karikatürleri, çalışma yaprağı biçiminde olan kavram karikatürleri olmak üzere iki kategoride incelenebilir (Akkaya, 2011, 64).

2.1.9. Kavram Karikatürlerinin Öğrenme Sürecindeki Yeri

Kavram karikatürleri, değişik ortamlarda uygulanma özelliğine sahip geniş bir alana hitap eden gittikçe daha fazla popüler olan bir öğrenme öğretme yöntemidir (Korucu, 2009, 42). Kavram karikatürleri karmaşık fikirleri üzerlerindeki basit metinlerle anlaşılır bir dille sunduğundan bilimde kendine güvenmeyen okurlar için bilimi daha anlaşılır bir hale getirir (Koçoğlu, 2012, 101). Kavram karikatürleri eğitim ortamlarını ilginç kılar ve ne kadar etkili kullanılırsa o kadar faydalı olur. Bu süreçte öğretmenin öğrencileri ile etkileşimi son derece önemlidir. Kavram karikatürüne dayalı öğretimin temel aşamaları uygulanan derse ve kavram karikatürlerinin kullanım amacına göre çeşitlilik göstermektedir. Buna göre, eğitim öğretim ortamlarında kavram karikatürleri kullanılırken izlenebilecek yollardan biri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Şekil 2. Kavram karikatürleri uygulanırken izlenebilecek yol (Dabel, 2008; Akt. Topçubaşı ve Polat, 2014, 49)

Yukarıdaki şekli kısaca özetleyecek olursak; öğretmen kavram karikatürünü öğrencilerine tanıtır. Daha sonra öğrencilerden kavram karikatürü hakkındaki kişisel görüşlerini ve bu görüşün nedenlerini ifade etmelerini ister. Öğrenciler bireysel ya da küçük gruplar halinde kavram karikatürü hakkında yorumlar yaparken öğretmen de katılımı yüksek sınıf içi tartışmalar için öğrenciler arasında etkileşimi artırır. Bu sayede öğrenciler kendi fikirlerini dile getirme ve arkadaşlarının fikirlerini dinleme olanağı bulur. Öğretmenin desteklemesi ve cesaretlendirmesiyle ortak bir sonuca varılmaya çalışılır. Son olarak öğrencilerin fikirlerinin nasıl değiştiği üzerinde durularak doğru fikirlerin kalıcılığı sağlanır.

Kavram karikatürleri; yabancı dil öğretiminde, herhangi bir dersin ya da konunun sonunu özetlemede, öğrencilerin kendilerine daha çok soru sormalarına yardımcı olmada, çalışma yapraklarını daha ilgi çekici kılmada ve öğrencilerin bilimsel düşüncelerini keşfetmelerinde yardımcı materyal olarak kullanılabilir (Baba, 2012, 10). Öğretim faaliyetlerinin bir parçası olan öğretmenler, kendi fikirlerini gözden geçirmek ve hangi seçeneklerin doğru olduğunu yeterince savunabildiklerinden emin olmak için, kavram karikatürlerini kullanabilirler (Koçoğlu, 2012, 101). Öğrenciler kavram karikatürlerini anlamlandırmada, ilk olarak karikatürdeki çizgi üzerine yoğunlaşırlar ve sonrasında her ayrıntı üstünde düşünür, bağlantı kurar, yorum yapar ve objeler arasındaki tezatlık ve benzerlikleri ortaya çıkararak akıllarında bir öykü kurgular (Akkaya, 2011, 54). Birçok sınıfta öğrenciler şahsi fikirlerini söyleme ve soruları cevaplandırmada pasif konumdadırlar ancak kavram karikatüründe hangi fikri savunduğunun yanı sıra bu fikrin açıklanması da öğrenciden istenmektedir (Evsen, 2013, 20). Görselliğin ön planda tutulduğu kavram karikatürlerinin amacı, öğrencilerin dikkatlerinin toplanması, alternatif düşünme açısını kazandırma noktasında yardım etmesi, derse aktif katılımlarının sağlanmasıdır (Göksu, 2014, 24). Dabell'e (2004) göre kavram karikatürleri;

- Öğrencilerin düşüncelerini sorgular, düşüncelerini genişletir.
- Alternatif bakış açıları kazandırır.
- Tartışma ortamında uyarıcı görevi yapar.
- Öğrencilerin sosyal hayatlarında karşılarına çıkan sorunları çözmeleri hususunda yol gösterir.
- Yanlış ve belirsiz kavramları ortaya çıkarır.
- Motivasyonu yükseltir ve katılımı artırır.
- Konuları birleştirme ve konuyu genişletme etkinliklerinde kullanılabilir (Akt.

Evrekli, İnel ve Çite, 2006, 2).

2.1.10. Kavram Karikatürlerinin Yararları

Kavram karikatürleri bilimsel olarak kabul edilen fikirleri destekleyip, bu fikirlere alternatif yeni fikirler üretme potansiyeline sahiptir (Chin ve Teou, 2009, 1308). Öğrenme ve güdüleme kuramlarına göre hareketli, farklı, ilgi çekici imge ve simgeler, bireylerin zihninde daha fazla yer etmekte, hatırlanmaları daha kolay olmaktadır (Korucu, 2009, 34). Kavram karikatürleri görme duyusuna hitap ettiğinden öğrencilerin ilgisini çekmekte ve farklı düşünceleri tartışma fırsatı yaratmaktadır (Göksu, 2014, 24). Öğretmenler kavram karikatürlerinin her yaştaki, yetenekteki ve düzeydeki öğrenciler için yüksek derecede motive edici olduklarını saptamışlardır (Korucu, 2009, 41).

Kavram karikatürleri her zaman öğretmenler tarafından hazır olarak sunulan materyaller olmayıp öğrencilerin kendi kavram karikatürlerini oluşturmaları sağlanabilir. Eğitim-öğretim ortamlarında sunulan, öğrencilerin bireysel ya da işbirliği ilkesine bağlı olarak çizdikleri karikatürler, öğrencilerin sosyalleşmesi açısından önemlidir (Akkaya, 2011, 54). Ayrıca kavram karikatürleri öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine de yardımcı olur. Gerek öğrencinin öğretmenin sunduğu kavram karikatürlerini gerekse kendi veya arkadaşlarıyla oluşturduğu kavram karikatürlerini yorumlaması öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlar.

Kavram karikatürlerinin; kavram yanlışlarının belirlenmesinde, düşünce yapısının geliştirilmesinde, beyin fırtınası ve tartışma ortamlarının oluşturulmasında olumlu etkilerinden söz etmek mümkündür. Kavram karikatürleri, öğrenciler arasında olması istenilen tartışmalar için bir tartışma odağı, tartışmaya yön vermek için gerekli bir metin ve bir amaç oluşmasını sağlar (Koçoğlu, 2012, 102). Kavram karikatüründeki durumun üzerinde düşünen çocuk bireysel tepkisini açıklama fırsatı ile birlikte tartışmaya girer (Baysarı, 2007, 37). Chin ve Teou, (2009, 1308) kavram karikatürlerinin öğrencide aktif katılımı sağladığı ve hayal kurmayı teşvik ettiğini ifade ederken, akran ve öz değerlendirme aracı kullanımının da yararlı olduğunu savunmuştur. Ayrıca kavram karikatürleri, öğrencilerin ön bilgilerinin belirlenmesine ve sahip oldukları kavram yanlışlarının farkına varmalarına yardımcı olabilmektedir (Atasoy, Tekbıyık ve Gülay, 2013, 177). Kavram karikatürleriyle, kavram yanlışlarının çizgi karakterlerle kişiselleştirmesi ve öğrencilerin öğretim öncesi düşünce biçimlerinin, dolayısıyla yanlışlarının kısa sürede açığa çıkarılabilmesi olanaklı olmaktadır (Kabapınar, 2005, 107).

Kavram karikatürleri, hem öğrencilerde olabilecek konunun anlaşılmasındaki belirsizlikleri ve kavram yanlışlarını çözmeye yardımcı olmak hem de öğretmenlerin kendi tereddütlerini tanımlamak için bir teknik olarak kullanılabilir (Koçoğlu, 2012, 101).

Kavram karikatürleri bir konu veya olay üzerine konuşulması, düşünülmesi ve tartışılması gereken görsel araçlardır. Bu görsel araçlar üzerine oldukça fazla araştırma yapılmıştır. Eğitim bilimleri alanında kavram karikatürlerinin kullanılması üzerine yapılan araştırmaların büyük bir kısmı fen öğretimi ve matematik öğretimi üzerinedir. Ancak kavram karikatürlerinin Türkçe dersleri içinde önemli bir yeri vardır. Öğrencilere gerek sosyal gerekse bireysel olarak hem sözlü hem de yazılı bir biçimde kendini ifade etme yeteneği kazandırmayı ve dili doğru, etkili, güzel ve bilinçli olarak kullanma becerisi edindirmeyi amaçlayan Türkçe dersi, belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmada pek çok farklı yöntem ve tekniğin kullanımını gerektirmektedir (Varışoğlu vd., 2014, 229). Kavram karikatürleri de Türkçe derslerinde sık sık kullanılması gereken bir öğretim aracıdır. Kavram karikatürlerinin Türkçe derslerinde kullanımı soyut olan bilgileri, nesnelere, duygu ve düşünceleri somutlaştırma ve görselliği ön plana çıkarma noktasında önemlidir. Görme duyusuna hitap eden kavram karikatürleri öğrencilerin ilgisini çektiğinden farklı düşünceleri tartışma fırsatı sunar. Bu süreçte kavram karikatürleri öğrencilerin kısa süreli beyin jimnastiği yapmasına olanak sağlar. Aynı zamanda ilgi çekici görsel materyaller olması öğrencilerin hayal gücünü olumlu yönde etkilemektedir. Bütün bu açıklamalar ışığında eğitim öğretim ortamında kavram karikatürlerini kullanmanın en genel yararları şu şekilde sıralanabilir (Naylor ve Keogh, 2004):

- Öğrencilerin fikirlerini netleştirmek,
- Öğrencilerin fikirlerine meydan okuyarak geliştirmek,
- Alternatif bakış açıları geliştirmek,
- Tartışma için uyarıcı sağlamak,
- Öğrencilere kendi sorularını sormaları için yardımcı olmak,
- Araştırma için başlangıç noktası sağlamak,
- Katılımı yükseltmek ve motivasyonu arttırmak,
- Bilimsel fikirleri günlük durumlara uygulamak,
- Farklılaşmayı sağlamak,
- Dili geliştirmek ve okuryazarlık öğretimine yardımcı olmak,
- Materyali büyütme (genişletme) ya da konuyu pekiştirme aktiviteleri olarak yapmak,

- Bir konunun sonunda özetleme yapmak,
- Karikatürler çizerek öğrencilerin kendi fikirlerini özetlemelerine olanak sağlamak,
- Ders dışı zamanların değerlendirilmesini yapmak,
- Halkın bilime ulaşmasını desteklemek (Akt. Atılğan, 2014, 39-40).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Korucu (2009) yüksek lisans çalışmasında, çokgenler konusunun karikatürle ve bilgisayar destekli öğretimle işlenmesinin öğrencilerin matematik başarılarına, matematiğe karşı özyeterlik algılarına, matematik tutumlarına, matematik kaygılarına ve öğrenilen bilginin kalıcılığına etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin matematik kaygıları ve öğrenilen bilginin kalıcılığı arasında deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamasına karşın karikatürlerle öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin matematiğe karşı özyeterlik algılarının, matematik tutumlarının ve matematik başarılarının bilgisayar destekli öğretim yöntemiyle öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinden daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır.

Ersoy (2010), çalışmasında ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sahip oldukları dayanışma değerini karikatür aracılığıyla incelenmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak dayanışma mesajı içeren yazısız bir karikatür ve üç açık uçlu sorudan oluşan çalışma yaprağı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda karikatürlerin özellikle sosyal içerikli değer, norm ve kurallara ilişkin kazanımlarda bir durum belirleme aracı olarak kullanılabileceği ortaya çıkmıştır.

Yaman (2010) yaptığı çalışmada, ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin Türkçe dil bilgisi kural ve kavramlarını öğrenmesinde geleneksel yöntem ile karikatür kullanımının etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma deneysel bir çalışma niteliindedir. Araştırma sonucunda, karikatürlerle yapılan öğretimin geleneksel yöntemle göre öğrencilerin Türkçe dil bilgisi başarısını artırdığı, onların derse güdülenmesine ve katılımın artmasına yardımcı olduğu ortaya çıkmıştır.

Evsen (2013), yüksek lisans çalışmasında, sınıf öğretmeni adaylarının fen ve teknoloji dersinde kullanılan kavram karikatürlerine yönelik görüşlerini belirlemeyi

amaçlamaktadır. Çalışmada öğretmen adayları, kavram karikatürlerinin yararlı, görsel, dikkat çekici, eğlenceli ve çok amaçlı kullanım sağladığını ifade etmişlerdir.

Taşkın (2014) yüksek lisans çalışmasında İlköğretim 7. sınıf, Fen ve Teknoloji dersi “İnsan ve Çevre” ünitesinde kavram karikatürü tekniği kullanımının, öğrenci başarısı ve tutumuna etkisini incelemiştir. Çalışma öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma sonucunda; kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı ile tutum, öntest ve sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamasına karşın deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı ile tutum, öntest ve sontest puanları arasında sontest lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer taraftan deney grubu öğrencileri kavram karikatürleriyle işlenen dersi eğlenceli bulduklarını, dersin sıkıcılıktan kurtulduğunu ifade etmişler ve kavram karikatürlerini yararlı bulmuşlardır.

Özbay (2005b), ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri adlı çalışmasında, konuşma yeteneğinin geliştirilmesine yönelik örnek aktivitelerden bahsetmektedir. Özbay (2005b) resim, grafik veya karikatürler üzerine konuşmanın konuşma yeteneğini geliştirilmeye yönelik bir aktivite olduğunu ve resimler hakkında konuşurmanın öğrencilerin gözlem gücünü geliştirip, kelime hazinesini zenginleştirdiğini savunmaktadır.

Ertürk (2006) çalışmasında İngilizce öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılmasında yazılı-görsel öğretim materyallerinin öğrenciye kazandırılması gereken hedef ve davranışlara etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, görsel öğretim materyallerini kullandığı gruptan aldığı verilere göre, görsel materyallerin dil öğretimi sırasında sınıf ortamına dâhil edildiği taktirde öğrencilerin İngilizce konuşma becerilerinde gelişim sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Sargın (2006) yaptığı çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin konuşma becerilerini (Muğla ili örneğinde) değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini Muğla il merkezindeki 8 okulun 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflarından belirlenen toplam 207 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacı 3. Sınıf öğrencilerinden çevre temizliği, 4. sınıf öğrencilerinden orman sevgisi, 5. Sınıf öğrencilerinden anne sevgisi, 6. sınıf öğrencilerinden yalan söylemek, 7. sınıf öğrencilerinden kitap sevgisi ve 8. sınıf öğrencilerinden de, dostluk ve arkadaşlık konularında konuşmalarını istemiş, konuşmalar ses kayıt cihazı ve kamerayla kaydedilmiştir. Kaydedilen konuşmalar, Muğla Üniversitesi Fonetik Araştırma ve Uygulama Merkezi Dr. Atilla Kıral Fonetik Laboratuvarı'nda, bilgisayar ortamına aktarılarak dilin parçalar ve parçalarüstü birimleri açısından analiz

edilmiştir. Araştırma sonucuna göre ilköğretim okullarında sözlü anlatımda yeterli bilgi ve beceriye sahip olunmadığı, Türkçe eğitiminin öğrenme alanlarından konuşma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların, beklenen seviyenin altında olduğu ortaya çıkmıştır.

Uçgun (2007), “Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler” adlı çalışmasında, konuşma eğitimi etkileyen faktörler üzerinde durmuş ve bu becerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur. Araştırmacı konuşma becerisinin geliştirilmesinde çeşitli resim ve fotoğraflardan yararlanılabileceğini, öğrencilerin resimler üzerine yapacakları konuşmaların hayal güçlerini etkileyeceğini savunur.

Gökkaya (2008), ilköğretim okullarında konuşma bozukluğu olan öğrencilerin, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde “Tekerleme” yönteminin nasıl veya ne tür bir etkisinin olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın örneklemini bir ilköğretim okulundaki konuşma bozukluğu olan 9 öğrenci oluşturmaktadır. Tekerleme ile konuşma eğitimi dersleri Model Süreci, Uygulama Süreci ve Aile Destekli ve Kendi Kendine Çalışma Süreci olmak üzere 3 aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda tekerleme yönteminin konuşma becerilerinin gelişmesinde etkili olduğu saptanmıştır.

Orhun (2009), “İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi” adlı tez çalışmasında, tekerleme içerikli etkinliklerin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin Türkçe derslerinde konuşma becerisine etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada öntest sontest kontrol gruplu model uygulanmıştır. Konuşma konularının belirlenmesi amacıyla her öğrenciden konuşmak istedikleri konuların yazılması istenmiş, belirlenen konuların frekansları hesaplanmış ve konuşma konuları belirlenmiştir. Konuların belirlenmesinin ardından hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinden hazırlıklı konuşma yapmaları istenmiştir. Konuşmalar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış “Konuşma Değerlendirme Formu” aracılığı ile değerlendirilmiştir. Uygulama sürecinde deney grubu öğrencilerine tekerleme içerikli etkinlikler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinin, kontrol grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinden daha fazla geliştiği ortaya çıkmıştır.

Başaran ve Erdem (2009), öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili görüşleri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada, öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili düşüncelerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğretmen adaylarının güzel konuşmaya ilişkin tutumlarını ve güzel konuşma hususundaki düşüncelerini belirlemek için anket kullanılmıştır. Anket sonuçlarının analizine göre öğretmen adaylarının neredeyse tamamının güzel konuşmayla

ilgili olumlu tutuma sahip olduğu ve bu tutumlar üzerinde sınıf ve bölüm değişkeninin etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Demir (2010), “Konuşma Eğitiminde Benmerkezci Konuşmaya Yönelik Bir Deneme” adlı çalışmasında, öğrencinin tam bir özgüven duygusuna sahip olduğu benmerkezci yaklaşımdan hareketle yapılabilecekler üzerine, konuşma becerisinin ne olduğuna, konuşmanın temellerinin dayandırıldığı kuramlara ve konuşma eğitimine değinmiştir. Araştırma sonucunda, okula başlamayla bireysel bir yaşantıdan toplumsal bir yaşama geçen öğrencilerin iyi düzeyde bir konuşma becerisi edinmelerinin, rahat oldukları, herhangi bir tehdit algılamadıkları ortamlarda daha etkili gerçekleşeceği ifade edilmektedir.

Arslan (2010), yüksek lisans tezinde, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin ilköğretim okullarında verilen konuşma eğitimi ve konuşma becerisinin gelişmesini sağlayacak konuşma etkinlikleri hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini 70 Türkçe Öğretmeni ve 213 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Konuşma eğitimi için önerilen etkinliklerin sonucunda, öğrencilerin programda belirtilen kazanımları tam olarak edinemediğini, kazanımların ve amaçların açık ve net anlaşıldığını fakat uygulamada sorun olduğunu, ayrıca sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının, konuşma etkinliklerinin yapılmasını zorlaştırdığını, bunun da konuşma eğitimini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Orhan (2010), yapmış olduğu doktora çalışmasında, altı şapkalı düşünme tekniğinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmesine etkisini araştırmıştır. Araştırmanın amacı dikkate alınarak, iki ilköğretim okulundan seçilen 75 öğrenci ile deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney gruplarına 7 hafta boyunca altı şapkalı düşünme tekniğiyle, kontrol grubuna geleneksel yöntemle ders işlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının konuşma becerilerini değerlendirmek amacıyla ‘Konuşma Becerileri Gözlem Formu’ uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Türkçe dersinde öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde altı şapkalı düşünme tekniğinin geleneksel öğrenme yöntemine göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Öztürk ve Altuntaş (2012), ilköğretim ikinci kademedeki konuşma eğitimine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeye çalışmaktadırlar. Araştırma ilköğretim ikinci kademedeki Türkçe derslerine giren 10 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin ikna etme, katılımlı konuşma, kendisini karşısındakinin yerine koyarak konuşma, yaratıcı konuşma, hafızada tutma tekniği ile ilgili alan yazında belirtilen tümevarım, tümdengelim, örnek olay yöntemleri gibi yöntemlerle beyin fırtınası tekniği,

altı şapkalı düşünme tekniği, konuşma halkası tekniği, görüşme tekniği gibi teknikleri kullanmadıkları, konuşma eğitiminde en sık karşılaştıkları güçlüklerin ise sınıfların kalabalık olması ile yerel ağız kullanımı olduğu ve konuşma eğitimine ayrılan sürenin bazı öğretmenler tarafından yeterli bulunmadığı saptanmıştır.

Orhan, Kırbaş ve Topal'ın (2012) çalışmalarında, görsellerle desteklenmiş altı şapka düşünme tekniğinin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmesine etkisini araştırmışlardır. Deneysel desenli bu çalışmada, deney grubu öğrencileriyle görsellerle desteklenmiş konuşma çalışmaları yapılırken, kontrol grubu öğrencileri ile geleneksel yönteme göre konuşma çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini etkili kullanma, hazırlıklı konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme gibi becerilerde deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre başarı sağladıklarını tespit etmişlerdir. Sonuç olarak görsellerle desteklenmiş altı şapka düşünme tekniği ile yapılan konuşma çalışmalarının konuşma becerisini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaman ve Karaaslan (2012), çalışmalarında Türkçe derslerinde kullanılan beyin fırtınası tekniğinin, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşma becerisine etkisi belirlemeye çalışılmaktadır. Çalışmalarında nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Derslerde, öğretmen tarafından konularla ilgili birtakım ön bilgiler verilmiş ve bu süreçte görsel materyallerden yararlanılmıştır. Beyin fırtınası tekniğinin gerekleri yerine getirilerek belirlenen konularda öğrencilerin tartışmaları sağlanmıştır. Veriler, katılımlı gözlem yöntemiyle toplanmış ve beyin fırtınası tekniğinin merkezde olduğu dersler kamera ile kayıt altına alınmıştır. Araştırma sonunda beyin fırtınası tekniğinin konuşma eğitiminde kullanımının öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişimine olumlu etkisinin olduğu, konuşma becerilerini bilişsel ve duyuşsal anlamda geliştirdiği, ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan birtakım kazanımların gerçekleşmesine yardımcı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Büyükikiz ve Hasırcı (2013), "Anadili Öğretiminde Konuşma Becerisinin Yeri" adlı çalışmalarında konuşmanın eğitimdeki ve iletişimdeki yerine değinmekte ve konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik öneriler bulunmaktadır. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretiminde öğrencilerin kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir ortamın yaratılması ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik birden fazla uyarının yer aldığı etkinliklere yer verilmesi gerektiğine değinilmektedir.

Kuru (2013), doktora çalışmasında, akıcı konuşma problemi yaşayan ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini "Akıcı Konuşma Becerilerini Geliştirme

Etkinlikleri” ile geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın rneklemine 4. sınıfta öğrenim gören akıcı konuşma problemi yaşayan 10 ğrenci oluşturmuştur. Bu ğrencilere 60 saatlik akıcı konuşma becerisini geliştirici etkinlik dizisinden oluşan bir program uygulanmıştır. Verilerin toplanması ve uygulama sürecinde araştırmacı görseller üzerine konuşma etkinliği yapmış, konuşma etkinliğinde birbiri ile ilişkisi olmayan karikatürler öğrencilere gösterilmiştir ve karikatürün basitçe tasvir edilmesi istenmiştir. Etkinlik dizisi sonrasında öğrencilerin, dakikada kurdukları cümle, kelime ve hece sayılarında artış; dakikada kullandıkları gereksiz kelime, devrik cümle, yarım bıraktıkları cümle, harflerini atladıkları cümle ve yarım bıraktıkları kelime sayılarında azalmalar olduğu tespit edilmiştir.

Yeğen (2014), yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında, ortaokul ğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde görsellerin etkisi üzerine bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın amacı konuşma becerisinin geliştirilmesinde görsel materyallerin eğitime katkısı ile geleneksel ğretim yönteminin ğrenci başarisına etkilerini belirlemektir. Araştırmanın deneysel çalışması bir devlet ortaokulunda iki ayrı sınıftaki 64 öğrenciyle oluşturulan örneklem grubu üzerinde yapılmıştır. Görsellerin belirlenmesi amacıyla araştırmacı ğrencilere: “Sevgi sizin için ne ifade eder?” sorusunu sormuştur. Öğrenciler sorulan soruya yoğun olarak: Aile, vatan, arkadaşlık, doğa ve hayvan sevgisi olarak cevap vermiştir. Alınan cevaplar üzerine her yıl sergiler açan, çeşitli fotoğrafçılık derneklerinde çalışan fotoğraf sanatçılarına ait görseller belirlenmiştir. Konuşma becerisi geliştirme çalışmasında araştırmacı grupları; süre, üretilen kelime ve konuşma becerisi değerlendirme formu kullanarak değerlendirmiştir. Elde edilen veriler sonucunda görsellerin konuşma becerisini geliştirdiği ortaya çıkmıştır.

Kuradayıoğlu ve Potur (2015), temel dil becerilerinin kazandırılması açısından tekerlemeler adlı çalışmada, bir halk edebiyatı ürünü olan tekerlemelerin Türkçe derslerinde temel dil becerilerinin geliştirilmesindeki yerini ve önemini açıklamayı ve etkinlik örnekleri sunmayı amaçlamaktadırlar. Araştırmanın sonucunda tekerlemelerin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede ve telaffuzun düzeltilmesinde kullanılabilecek önemli halk edebiyatı ürünü olduğunu ifade etmişlerdir.

şeref ve Yılmaz’ın (2015), “Yemenli ğrencilerin Türkçe Yazma ve Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesinde Karikatür Kullanımına Yönelik Bir Uygulama” adlı çalışmalarında, karikatürün Yemenli ğrencilerin yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde etkili olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma Yemen Sana’a niversitesi Diller Fakültesi Türk Dili ve Tercüme Bölümünde ğrenim gören B1 seviyesindeki 10 öğrenciyle yrtlmştir. Veri toplama aracı olarak karikatür kullanılmış

ve gösterilen karikatürde anlatılanların öğrencilerden hem yazılı, hem de sözlü olarak ifade etmeleri istenmiştir. Araştırmacılar karikatürlerin seçiminde öğrencilerin seviyelerini dikkate almış ve onların seviyelerine uygun çok karışık olmayan ve öğrencilerin ilgi alanına yakın karikatürler seçmeye özen gösterilmiştir. Çalışma her hafta iki ders saati olmak üzere dört haftada tamamlanmıştır. Araştırma sonucunda karikatürün Yemenli öğrencilerin yazma ve konuşma becerilerini geliştirmede etkili bir araç olduğu tespit edilmiştir.

Ayrancı (2016), “Konuşma, Konuşma Eğitimi ve Türkçe Programlarındaki Yeri” adlı çalışmasında, konuşma eğitiminde dikkat edilecek hususlar ve konuşma eğitiminde yararlanılabilecek noktaların yanı sıra Türkçe dersi programlarında konuşmanın yeri gibi konuşma eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgiler vermektedir. Araştırma sonucunda, konuşma eğitiminin çeşitli etkinliklerle desteklenmesi, öğrencinin bu eğitim esnasında aktif kalması, öğretmenin ise bir rehber konumunda ve öğrenciye bu konuda model olması gerektiği ifade edilmektedir.

2.2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Keogh ve Naylor (1999) çalışmalarında, çeşitli öğretim durumlarında kavram karikatürlerinin kullanımını değerlendirmişlerdir. Çalışma grubunu çeşitli yaş aralıklarındaki öğretmen, öğretmen adayları ve öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin ve öğrencilerin kavram karikatürlerine verdikleri yanıtların oldukça olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Keogh, Naylor, Boo ve Feasey (1999) tarafından İngiltere’de yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının karikatür kullanımına ilişkin görüşleri araştırılmaktadır. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, değerlendirme aracı olarak karikatürlerin değerli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Klavir ve Gorodetsky (2001) çalışmalarında, üstün ve ortalama zekâyâ sahip çocukların sözlü ve görsel-mizahi modelitelerindeki benzer problemlerin işlenmesini incelemişlerdir. Araştırma beklendiği gibi üstün zekâlı çocukların sözlü problemlerde daha başarılı olduklarını, ancak her iki yöntemdeki becerilerini görsel-mizahi yöntemde geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Diğer taraftan, ortalama zekâyâ sahip çocukların karikatürleri sözel problemlerden daha iyi çözme eğiliminde oldukları ortaya çıkmış, ancak çizgi filmlerle çalışmanın sözlü problem çözme becerilerini de arttırdığı sonucu elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, sınıfta karikatür kullanımının hem üstün hem de normal

zekâyâya sahip çocukların problem çözme becerilerini artırdığı görülmüştür.

Dougherty (2002), “Sınıfta Politik Karikatürler Kullanma” adlı çalışmasında, politik karikatürlerin, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştiren, canlı sınıf tartışmaları yaratan ve öğrencilerin siyasette heyecanlanmasını sağlayan mükemmel bir sınıf aracı olduğunu ifade etmiştir.

Rule, Sallis ve Donaldson (2008) çalışmalarında öğretmen adayları tarafından ders kitaplarının incelenmesi ve kitaplardaki kavramları listelemesi sonucu ortaokul öğrencileri için fen bilgisi dersine yönelik hazırlanan mizahi karikatürlerin etkililiğini araştırmaktadırlar. Öğretmen adayları tarafından hazırlanan karikatürler incelemiş daha sonra adaylara karikatürlerle ilgili çeşitli sorular yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda eğlence yönü öne çıkan karikatürlerin fen eğitiminde kullanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Chin ve Teou (2009) çalışmalarında, kavram karikatürlerinin biçimlendirmeye ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmede nasıl kullanılabileceğini belirlemeyi amaçlamaktadırlar. Çalışmada akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme çalışmalarının bir parçası olarak küçük gruplardaki öğrenciler arasında konuşmayı ve tartışmayı teşvik etmek amacıyla kavram karikatürlerini kullanmışlardır. Çalışma ilköğretim beş ve altıncı sınıflardan iki küçük grupla gerçekleştirilmiştir. Karikatür karakterleri tarafından ortaya atılan görüşleri tartışmak, tartışmalara rehberlik etmek ve birbirlerinin fikirlerini değerlendirmek, meydan okumak ve belgelemek için öğrenciler küçük gruplar halinde çalışmıştır. Ayrıca öğrenciler fikirlerini tasvir etmek için çizimler de kullanmışlardır. Araştırma sonucunda kavram karikatürlerinin biçimlendirmeye ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, gerçek deneme modellerinden “Öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel model” kullanılmıştır. Bu model, deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesiyle ilgili olarak araştırmacıya yüksek bir istatistiksel güç sağlayan, elde edilen bulguların neden-sonuç bağlamında yorumlanmasına olanak tanıyan ve davranış bilimlerinde sıklıkla kullanılan güçlü bir desendir (Büyüköztürk, 2011, 24).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu araştırmanın amacı doğrultusunda kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, zaman ve maliyet açısından sıkıntılı olan durumlarda araştırmaya hız ve pratiklik kazandırması açısından elverişli, araştırmacıya yakın olan ve kolay ulaşılabilen kişi veya kişilerin seçildiği örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 141). Bu araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılı ikinci yarısında Ankara ili Çankaya ilçesi Sarar ilkökulundaki 3/A ve 3/C sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunda 58 öğrenci yer almaktadır. Bu öğrencilerden 30’u deney (3/A), 28’i kontrol (3/C) grubunda bulunmaktadır. Araştırmanın deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir

Tablo 1.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları

Cinsiyet	Deney Grubu	Kontrol grubu	Toplam
----------	-------------	---------------	--------

	N	%	N	%	N	%
Kız	14	46.7	12	42.9	26	44.9
Erkek	16	53.3	16	57.1	32	55.1
Toplam	30	100	28	100	58	100

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri "Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği" (KBDR), öğrencilerin üzerinde konuşmalarını sağlayacak öntest-sontest soruları ve kavram karikatürleri aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için kullanılan KBDR ve kavram karikatürleri araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup veri toplama araçlarının geliştirilmesine ilişkin bilgiler başlıklar halinde aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği

Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği öğrencilerin uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında konuşma becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu rubriğin maddeleri 3. sınıf Türkçe öğretim programı sözlü iletişim kazanımları ve ilgili literatür taranarak oluşturulmuştur. Oluşturulan bu maddeler için konu alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda taslak maddelerden 2 tanesi çıkartılmış ve yenileri eklenmiştir. Alan uzmanlarının belirtmiş olduğu 4 madde ise rubriğin amacına uygun olacak şekilde açıklayıcı cümleler ile düzeltilmiştir. Uzman görüşleri sonrasında maddeler üç başlık altında toplanmıştır. Konuşma maddeleri "Dil ve Anlatım", "İçerik" ve "Sunum" olmak üzere üç boyutta sınıflandırılmıştır. Rubriğin "Dil ve Anlatım" boyutunda 8, "İçerik" boyutunda 8 ve "Sunum" boyutunda 12 madde olmak üzere toplam 28 madde yer almaktadır (Ek-2). Rubrikten alınabilecek en düşük puan 28; en yüksek puan 140'dır. KBDR aşağıdaki şekilde derecelendirilmiştir.

Hiç Gözlenmedi	= 1 puan
Gözlenmedi	= 2 puan
Kısmen Gözlendi	= 3 puan
Gözlendi	= 4 puan

Tamamen Gözlendi = 5 puan

3.3.2. Öntest-Sontest Soruları

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma becerilerini değerlendirmek amacıyla öğrencilerin üzerinde konuşma yapacakları konulara ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaç doğrultusunda ilkokul 3. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabından öğrencilerin daha önce işledikleri konulardan yararlanılarak 30 adet öntest 34 adet sontest sorusu hazırlanmıştır.

Uygulama sonunda sontest sonuçlarını belirlemek amacıyla 30 adet öntest sorusundan 6 tanesi çıkartılmış kalan 24 soruya ek olarak ilkokul 3. Sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı “Sağlık ve Çevre” temasında geçen öğrencilerin konuşma becerilerine yönelik 10 adet yeni soru eklenmiş ve 34 adet sontest sorusu elde edilmiştir.

Hazırlanan sorular bir kutuya konulmuş öğrencilerden bir tanesini rastgele çekmeleri istenmiştir. Her öğrenci kutudan çektiği soru hakkında konuşmuştur. Konuşan öğrencinin anlatımının tamamlandığı düşünüldüğünde diğer bir öğrenciye ve yeni bir soruya geçilmiştir. Konuşma sırasında diğer öğrencilerin konuşmacıyı dinlemeleri sağlanmıştır. Hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaları KBDR’ye göre değerlendirilmiştir. Araştırma sürecinde kullanılan öntest-sontest soruları aşağıda sunulmuştur.

Öntest Soruları

- ✓ Okuldaki kurallara niçin uymalıyız? Okul kurallarına uymazsak neler olur?
- ✓ Başarılı bir öğrenci olmak için neler yapmak gerekir? Anlatınız.
- ✓ Taşıtlara binış ve inişte yaşanan karmaşanın nedeni ne olabilir? Anlatınız.
- ✓ Ailenizde sizi en çok kim etkiliyor? Neden?
- ✓ Bir aile bireyini tanıtınız.
- ✓ İnsanların birbiriyle iletişiminin iyi olması, toplum yaşamını nasıl etkiler?
- ✓ İnsan sevgisinin toplumdaki ve dünyadaki barışa katkıları ne olabilir?
- ✓ Bir arkadaş grubuna ait olmak sizce önemli midir? Niçin?
- ✓ Arkadaşınız son zamanlarda mutlu olmadığını söyledi. Onun mutsuz olduğunu görüyorsunuz. Neler yaparsınız? Anlatınız.
- ✓ Kitapları okurken yıpratmamak ve okuduktan sonra korumak neden önemlidir?

- ✓ Kitap okuyan ve okumayan insanlar arasında ne gibi farklılıklar vardır? Anlatınız.
- ✓ Kitapla arkadaş olunur mu? Nasıl
- ✓ Kitap okumayan kişilere neler önerirsiniz?
- ✓ Çevrenizde en çok kimler kitap okumayı seviyor? Bu kişilerle diğer kişilere göre ilişkilerinizde bir farklılık var mı?
- ✓ Öğretmenlerimizi kendimize örnek alır mıyız? Neden.
- ✓ Öğretmenlerimizi niçin sever ve sayarız?
- ✓ Öğretmenlerimiz olmasaydı hangi zorluklarla karşılaşırız?
- ✓ Öğretmeninizle ilgili yaşadığınız bir anınızı anlatınız?
- ✓ Öğretmen olmayı düşünüyor musunuz? Neden.
- ✓ Öğretmenlerimizin hakkını ödeyebilir miyiz? Anlatınız.
- ✓ Tembellik yaparsanız hayatınız nasıl olur?
- ✓ Çalışkan bir insanın ülkesine nasıl bir faydası olur?
- ✓ Emek harcanmadan bir ürün meydana gelebilir mi? Neden?
- ✓ Kişisel eşyalarınızı kullanırken nelere dikkat ediyorsunuz?
- ✓ Çevrenizde kullandığımız ve yaşamınızı kolaylaştıran hangi ürünler var? Bu ürünleri nasıl kullanıyorsunuz?
- ✓ Hangi konularda tutumlu davranıyorsunuz? Niçin?
- ✓ Kendinizi tutumlu buluyor musunuz?
- ✓ Tutumlu insan ile savurgan insan arasındaki farklılıklar nelerdir?
- ✓ İlerde hangi mesleği seçmeyi düşünüyorsunuz? Niçin?
- ✓ İyi bir meslek sahibi olmak için neler yapmayı düşünüyorsunuz? Niçin?

Sontest Soruları

- ✓ Okuldaki kurallara niçin uymalıyız? Okul kurallarına uymazsak neler olur?
- ✓ Başarılı bir öğrenci olmak için neler yapmak gerekir? Anlatınız.
- ✓ Taşıtlara biniş ve inişte yaşanan karmaşanın nedeni ne olabilir? Anlatınız.
- ✓ Ailenizde sizi en çok kim etkiliyor? Neden?
- ✓ Bir aile bireyini tanıttınız.
- ✓ İnsanların birbiriyle iletişiminin iyi olması, toplum yaşamını nasıl etkiler?
- ✓ İnsan sevgisinin toplumdaki ve dünyadaki barışa katkıları ne olabilir?

- ✓ Bir arkadaş grubuna ait olmak sizce önemli midir? Niçin?
- ✓ Arkadaşınız son zamanlarda mutlu olmadığını söyledi. Onun mutsuz olduğunu görüyorsunuz. Neler yaparsınız? Anlatınız.
- ✓ Kitapları okurken yıpratmamak ve okuduktan sonra korumak neden önemlidir?
- ✓ Kitap okuyan ve okumayan insanlar arasında ne gibi farklılıklar vardır? Anlatınız.
- ✓ Çevrenizde en çok kimler kitap okumayı seviyor? Bu kişilerle diğer kişilere göre ilişkilerinizde bir farklılık var mı?
- ✓ Kitap okumayan kişilere neler önerirsiniz?
- ✓ Öğretmenlerimizi kendimize örnek alır mıyız? Neden.
- ✓ Öğretmenlerimizi niçin sever ve sayarız?
- ✓ Öğretmenlerimiz olmasaydı hangi zorluklarla karşılaşırız?
- ✓ Öğretmen olmayı düşünüyor musunuz? Neden.
- ✓ Tembellik yaparsanız hayatınız nasıl olur?
- ✓ Kişisel eşyalarınızı kullanırken nelere dikkat ediyorsunuz?
- ✓ Hangi konularda tutumlu davranıyorsunuz? Niçin?
- ✓ Tutumlu insan ile savurgan insan arasındaki farklılıklar nelerdir?
- ✓ Kendinizi tutumlu buluyor musunuz?
- ✓ İlerde hangi mesleği seçmeyi düşünüyorsunuz? Niçin?
- ✓ İyi bir meslek sahibi olmak için neler yapmayı düşünüyorsunuz? Niçin?
- ✓ Bitki ve ağaç olmaması sonucunda neler olabilir?
- ✓ Yaşadığınız yerin daha yeşil olması için neler yapılabilir?
- ✓ Hangi çiçeğin yerinde olmak istersiniz? Niçin?
- ✓ Bitkilerin varlığı canlılar için niçin önemlidir? Anlatınız.
- ✓ Temiz ve güzel bir çevrede yaşamak bize neler kazandırır?
- ✓ Çevrenin korunması ve geliştirilmesine ilgi gösteriyor musunuz? Nasıl?
- ✓ Yaşadığınız ortamın kirletildiğini görseniz ne yaparsınız?
- ✓ Sağlıklı ve sağlıksız insanlar arasında nasıl farklar olur?
- ✓ Sağlığımızı korumak için neler yapmalıyız?
- ✓ Sokakta yaşayan hayvanlarla ilgili neler düşünüyorsunuz?

3.3.3.Kavram Karikatürleri

Kavram karikatürleri 3. sınıf Türkçe dersi “Sağlık ve Çevre” temasına göre

hazırlanmıştır. Temada geçen “Ece’nin Sevinci”, “Çevremiz”, “Sağlık”, “Temizlik” ve “Küçük Mavi Balık Akvaryumda” okuma parçalarının içerikleri baz alınıp kavram karikatürleri ToonDoo karikatür aracı kullanılarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Çalışma süresince 34 tane kavram karikatürü kullanılmıştır. Karikatürlerin içerikleri aşağıdaki konulardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu konular şunlardır:

Sağlık, hayvan sevgisi, sağlıklı ve dengeli beslenme, kişisel temizlik (kulak, el ve yüz, vücut, diş), çevreyi koruma ve güzelleştirme, çevre temizliği, anne babaya yardım, mevsime uygun giyinme, spor yapma, uyku düzeni, ses ve görüntü kirliliği.

Kavram karikatürleri, öğrencilerin seviyelerine uygunluğu dikkate alınarak; alanda çalışan öğretim üyeleri, sınıf öğretmenleri, görsel sanatlar öğretmenleri ve bilgi teknolojileri öğretmenlerinden uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Oluşturulan kavram karikatürleri ile deney grubundaki öğrencilere 5 hafta süreyle haftada 5 saat olmak üzere toplamda 25 saat eğitim verilmiştir. Araştırma süresince kullanılan kavram karikatürlerine örnek olarak iki tanesi Şekil 3 ve Şekil 4’de sunulmuştur.

Şekil 3. “Temizlik” okuma parçasında kullanılan kavram karikatürü örneği

Şekil 4. “Çevremiz” okuma parçasında kullanılan kavram karikatürü örneği

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında izlenen aşamalar aşağıda belirtilmiştir:

1-Araştırma hakkında gerekli bilgileri içeren uyulama dilekçesi verilerek Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama izni alınmıştır (Ek1). Okul idaresine ve deney grubu öğretmenine Türkçe derslerinin beş hafta süresince kavram karikatürleriyle ve araştırmacı tarafından yürütüleceği belirtilmiştir.

2- 2016-2017 bahar yarıyılında öğrencilerin öntest sonuçlarını belirlemek amacıyla 3 ders saati deney, 3 ders saati kontrol grubunda olmak üzere konuşma çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar sınıf ortamında araştırmacı ve ilgili sınıfın öğretmeniyle birlikte yürütülmüştür. Öğrencilerin üzerinde konuşmalarını sağlamak amacıyla ilkokul 3. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabından yararlanılarak hazırlanan 30 adet öntest sorusu Şekil 5’deki gibi bir kutunun içerisine konulmuş, her bir

öğrenciden kutudan rastgele bir soru çekmeleri ve ilgili soru hakkında konuşmaları istenmiştir. Öğrencilerin birbirlerinin konuşmalarından etkilenmemesi amacıyla her bir öğrencinin farklı bir soru üzerinde konuşması sağlanmıştır. Konuşmalar video kamera yardımıyla araştırmacı tarafından kayıt altına alınmış ve kayıt altına alınan konuşmalar araştırmacı ve iki sınıf öğretmeni ile birlikte KBDR'ye göre analiz edilmiştir.

Şekil 5. Öntest uygulama örneği

3- Araştırmanın deney grubu 3/A, kontrol grubu ise 3/C sınıfı olarak belirlenmiştir.

4- Deney grubundaki öğrencilere konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik “Sağlık ve Çevre” temasına uygun olarak hazırlanan 34 tane kavram karikatürü (Ek-2) ile haftada 5 saat olmak üzere 5 hafta süren toplamda 25 saatlik konuşma etkinlik çalışmaları yapılmıştır (Ek-3). Kontrol grubundaki öğrencilere ise geleneksel öğretimle eğitim verilmiştir.

5- Uygulama sonunda sontest sonuçlarını belirlemek amacıyla 34 adet sontest sorusu kullanılmıştır. Önteste olduğu gibi konuşma çalışmaları sınıf ortamında araştırmacı ve ilgili sınıfın öğretmeniyle birlikte yürütülmüştür. 34 adet sontest sorusu bir kutunun içerisine konulmuş, her bir öğrencinin hazırlanan soruları kutudan rastgele çekmeleri ve ilgili soru hakkında konuşmaları sağlanmıştır. Konuşmalar video kamera yardımıyla araştırmacı tarafından kayıt altına alınmış ve kayıt altına alınan konuşmalar araştırmacı ve

iki sınıf öğretmeni ile birlikte KBDR'ye göre değerlendirilmiştir.

6- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere uygulanan öntest ve sontest sonuçlarından elde edilen puanlar üzerinde, verilerin normal dağılıp dağılmadığını ölçmek için Shapiro-Wilk testi, normal dağılım gösteren testler analiz edilirken İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem İçin T Testi ve normal dağılım göstermeyen (non-parametrik) testler analiz edilirken Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

7- Araştırma sonucunda elde edilen veriler, araştırmanın alt boyutları doğrultusunda yorumlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler SPSS-20.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. İlk olarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin KBDR'den aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve bulunan sonuca göre parametrik veya non-parametrik istatistiksel tekniklerden hangisinin kullanılacağına karar verilmiştir. Verilerin normalliği Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov olmak üzere iki farklı testle ölçülebilir. Bu araştırmada verilerin normal dağılıma uygunluğunu test etmek için Shapiro-Wilk testi kullanılmış ve deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve uygulama sonrası normallik testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Öncesi ve Uygulama Sonrası Normallik Testi Sonuçları

Grup		<i>Shapiro-Wilk</i>		
		İstatistik	sd	p
Deney	Öntest	.961	30	.323
	Sontest	.949	30	.158
Kontrol	Öntest	.965	28	.446
	Sontest	.958	28	.315

Tablo 2.'de yer alan normallik testi sonuçları incelendiğinde deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin ölçme araçlarından elde ettikleri öntest ve sontest puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmektedir ($p>.05$). Buna göre araştırmada öğrencilerin öntest ve sontestten aldıkları puanların analizleri parametrik testlerden İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler İçin T Testi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırma probleminin daha ayrıntılı şekilde incelenbilmesi amacıyla araştırmada ölçme aracı olarak kullanılan KBDR'nin "Dil ve Anlatım, İçerik ve Sunum" alt boyutlarının karşılaştırması yapılmıştır. Bu karşılaştırmanın ilk basamağı olarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin KBDR'nin alt boyutlarının sontestinden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3.

Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası KBDR Alt Boyutlarının Normallik Testi Sonuçları

Grup	N	Dil ve Anlatım		İçerik		Sunum	
		İstatistik	p	İstatistik	p	İstatistik	p
Deney	30	.860	.002*	.981	.850	.950	.173
Kontrol	28	.983	.200	.929	.059	.899	.011*

* $p<.05$

Tablo 3 incelendiğinde; uygulama sonrası "Dil ve Anlatım" alt boyutu konuşma puanlarının kontrol grubunda normal, deney grubunda normal dağılmadığı, "İçerik" alt boyutu konuşma puanlarının hem deney grubunda hem de kontrol grubunda normal dağıldığı ve "Sunum" alt boyutu konuşma puanlarının deney grubunda normal, kontrol grubunda normal dağılmadığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre KBDR'nin "İçerik" alt boyutu konuşma puanları normal dağıldığından İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler İçin T Testi (parametrik), "Dil ve Anlatım" ve "Sunum" alt boyutları konuşma puanları ise normal dağılmadığından Mann Whitney U Testi (nan-parametrik) kullanılarak analiz edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

“İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun öntest düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde ifade edilen birinci alt problem için uygulama öncesi deney ve kontrol grubundaki öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığıyla ilgili istatistiksel veriler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.

Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Öncesi KBDR'ye Göre T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Deney	30	3.47	10.896			
				56	.393	.696
Kontrol	28	3.43	10.738			

$p > .05$

Tablo 4'e göre kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubunun öntest puanları ile mevcut programın uygulandığı kontrol grubunun öntest puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda uygulama yapılmadan önce deney ve kontrol gruplarının konuşma becerisi açısından birbirine denk olduğu ifade edilebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

“İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun sontest düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde ifade edilen ikinci alt problem için uygulama sonrası deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sontest puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığıyla ilgili istatistiksel veriler Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Deney	30	3.68	7.644			
Kontrol	28	3.38	8.994	56	3.897	.00*

*p<.05

Tablo 5’e göre deney ve kontrol gruplarının son KBDR testinden aldıkları puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<.05). Ortalamalar dikkate alındığında bu farkın deney grubu lehine olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{deney}=3.68$, $\bar{X}_{kontrol}=3.38$). Buna göre kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin mevcut programa göre uygulama yapılan kontrol grubundaki öğrencilere göre konuşma becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan, araştırma probleminin daha ayrıntılı şekilde incelenebilmesi amacıyla öğrencilerin ölçme aracı olarak kullanılan KBDR’nin “Dil ve Anlatım, İçerik ve Sunum” alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması yapılmıştır.

4.2.1. İkinci Alt Probleme Ait Birinci Alt Boyut

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “Dil ve Anlatım” alt boyutu son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı non-parametrik istatistik yöntemlerden Mann Whitney U-testi ile sınanmış ve sekiz maddeden oluşan “Dil ve Anlatım” alt boyutu ile ilgili veriler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.

Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası “Dil ve Anlatım” Alt Boyutu İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Deney	30	35.33	1060.00	245.00	.006*
Kontrol	28	23.25	651.00		

*p<.05

Tablo 6’ya göre deney grubundaki öğrencilerin “Dil ve Anlatım” alt boyutundan aldığı puanların sıra ortalaması ile kontrol grubundaki öğrencilerin “Dil ve Anlatım” alt boyutundan aldığı puanların sıra ortalaması arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (p<.05). Buna göre, kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, KBDR’nin alt boyutu olan “Dil ve Anlatım” boyutunda, kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları ifade edilebilir.

4.2.2. İkinci Alt Probleme Ait İkinci Alt Boyut

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “Sunum” alt boyutu son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı parametrik testlerden İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem İçin T Testi ile sınanmış ve sekiz maddeden oluşan “İçerik” alt boyutu ile ilgili veriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7.

Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası “İçerik” Alt Boyutu İçin T-Testi

Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Deney	30	3.75	3.557			
				56	2.058	.04*
Kontrol	28	3.48	4.349			

*p<.05

Tablo 7'ye göre deney ve kontrol gruplarının uygulama sonrası "İçerik" alt boyutundan aldıkları puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<.05). Ortalamalar dikkate alındığında bu farkın deney grubu lehine olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{deney}=3.75$, $\bar{X}_{kontrol}=3.48$). Buna göre, kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin mevcut programa göre uygulama yapılan kontrol grubundaki öğrencilerden "İçerik" alt boyutunda konuşma becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

4.2.3. İkinci Alt Probleme Ait Üçüncü Alt Boyut

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin "Sunum" alt boyutu son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı non-parametrik istatistik yöntemlerinden Mann Whitney U-testi ile sınanmış ve on iki maddeden oluşan "Sunum" alt boyutu ile ilgili veriler Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.

Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası "Sunum" Alt Boyutu İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
------	---	--------------------	-----------------	---	---

Deney	30	36.28	1088.50		
				216.50	.001*
Kontrol	28	22.23	622.50		

*p<.05

Tablo 8'e göre deney grubundaki öğrencilerin "Sunum" alt boyutundan aldığı puanların sıra ortalaması ile kontrol grubundaki öğrencilerin "Sunum" alt boyutundan aldığı puanların sıra ortalaması arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (p<.05). Buna göre, kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, KBDR'nin alt boyutu olan "Sunum" boyutunda, kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları ifade edilebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

"İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun öntest-sontest düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" şeklinde ifade edilen üçüncü alt probleme Bağımlı Gruplar T Testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9 ve Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 9.

Deney Grubu Öntest-Sontest KBDR'ye İlişkin Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Öntest Puanı	30	3.47	10,896			
				60	6.717	.00*
Sontest Puanı	30	3.68	7.644			

*p<.05

Tablo 9'a göre deney grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t(60)=6.717, p<.05$]. Bu farkın sontest puanı lehine olduğu görülmektedir ($\bar{X}=3.68$). Buna göre kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin KBDR puan ortalamaları uygulama sonrasında artmıştır. Bu durumda kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 10.

Kontrol Grubu Öntest -Sontest KBDR'ye İlişkin Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Öntest Puanı	28	3.43	10.738	56	-.548	.588
Sontest Puanı	28	3.38	8.994			

$p>.05$

Tablo 10'a göre kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [$t(56)=-.548, p>0.05$].

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına dayalı sonuçlara yer verilmiş ve bu sonuçlar tartışılıp sonuçlara bağlı önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Deney grubundaki öğrencilerin öntestteki ortalama puanları 3.47, kontrol grubundaki öğrencilerin öntestteki ortalama puanları 3.43'dür. Uygulamadan önce deney ve kontrol grubu puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamış olup her iki grubun birbirine denk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öntestlerde anlamlı bir fark olmaması deney ve kontrol gruplarının araştırmaya uygun iki grup olduğunu göstermektedir.

Deney grubundaki öğrencilerin sontestteki ortalama puanları 3.68, kontrol grubundaki öğrencilerin sontestteki ortalama puanları 3.38'dir. Uygulama sonrası deney ve kontrol grubu puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Deney grubu lehine olan bu farklılığın kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerden meydana geldiği söylenebilir. Elde edilen bu sonuç önceki araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Dönmez (2013) "İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerilerinin Gelişmesinde Karikatürün Etkisi" adlı çalışmada karikatürle ders işlemenin öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişiminde geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonucu kavram karikatürlerinin yalnızca öğrencilerin konuşma becerileri üzerinde değil aynı zamanda okuduğunu anlama ve yazma becerileri üzerinde de olumlu etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda elde edilen sonuç Kabapınar, 2005; Durmaz, 2007; Koçoğlu, 2012; Tokcan ve Alkan, 2013 ve Balım vd., 2015'in elde ettiği sonuçlarla da benzerlik göstermektedir. Yani kavram karikatürleriyle yapılan eğitimin etkililiğine işaret edilmektedir. Kavram karikatürleriyle gerçekleştirilen eğitimin eğlenceli olması, kavram karikatürlerinin eğlendirirken öğretici olması, öğrencinin derse aktif katılmasını sağlaması ve öğrencinin dikkatini canlı tutması gibi sebepler kavram karikatürleriyle yapılan eğitimin etkili olmasını sağladığı söylenebilir.

Deney grubundaki öğrencilerin öntestteki ortalama puanları 3.47, sontestteki

ortalama puanları 3.68'dir. Deney grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu durumda kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede etkili olduğu söylenebilir. Elde edilen bu sonuç başka araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Stephenson ve Warwick (2002), Kabapınar (2005), Akdeniz ve Atasoy (2006), Balım, İnel ve Evrekli (2008), Durmaz (2007), Baysarı (2007), Akamca ve Hamurcu (2009), Uğurel ve Moralı (2006), Güler (2010), Yavuz ve Büyükeksi (2011), Davidson ve Askew (2012), Güler, Çakmak ve Kavak (2013), Evsen (2013), Taşlıdere (2013), Taşkın (2014), Meriç (2014), Göksu (2014), Atılğan (2014), Ocak, Islak ve Ocak (2015), Ceylan (2015), Atasayar (2015) ve Atasoy ve Ergin (2017) de yaptıkları araştırmada kavram karikatürleriyle yapılan eğitimin etkili olduğu sonucunu bulmuşlardır.

Bunun yanında Şeref ve Yılmaz (2015), görsel bir araç olarak karikatürün Yemenli öğrencilerin Türkçe yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kullanılabilirliği üzerine yaptıkları çalışmada, öğrencilerin yazılarını kurgulamada, metin oluşturmada, sözcük seçiminde ve gördüklerini ifade etmede başarılı oldukları sonucuna ulaşmaktadırlar. Yine Akkaya (2011), karikatürlerin 6. sınıf dil bilgisi "yapı bilgisi" konusu kazanımlarına ulaşmada, öğrencinin akademik başarısına, derse karşı tutumuna ve öğrenilenin kalıcılığına etkisi üzerine yaptığı çalışmasında karikatürlerin dil bilgisi öğretiminde oluşabilecek kavram yanlışlarını gidermede, akademik başarıyı ve derse karşı tutumu arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar da araştırmadan elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Kontrol grubundaki öğrencilerin öntestteki ortalama puanları 3.43, sontestteki ortalama puanları 3.38'dir. Kontrol grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak kontrol grubu öğrencilerinin sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında 0.05 puanlık bir düşüş olduğu görülmektedir. Bu düşüşün derslerin geleneksel yöntemlere göre işlenmesinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda, kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinin, geleneksel eğitimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinden daha fazla geliştiği görülmektedir. Bu durumda kavram karikatürleriyle destekli öğretimin öğrencilerin konuşma becerilerine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçlarına dayalı öneriler ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler bulunmaktadır.

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde asıl görev öğretmenlere düşmektedir. Bu nedenle öncelikle öğretmen ve öğretmen adaylarının konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik olarak kavram karikatürleri kullanılabilir.
2. Öğretmenler konuşmakta çekingen davranan öğrencilere cesaret vermek amacıyla kavram karikatürlerini kullanarak öğrencileri konuşmaya motive edebilir. Böylece öğrenciler yapacakları konuşmalarla kendilerini ifade etme becerilerini geliştirebilir aynı zamanda derse olan bakış açısını da olumlu yönde etkileyebilir.
3. Öğretmenler kavram karikatürleri aracılığıyla bütün öğrencilerin katılımını sağlayacak hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma çalışmalarına yer verebilir.
4. Türkçe derslerine yönelik olan bütün becerilerin kazandırılmasında kavram karikatürlerinden yararlanılabilir.
5. Kavram karikatürleri oluşturulurken öğrenci görüşleri alınabilir.
6. Öğrencileri aktif bir şekilde sürece katarak etkinlikler düzenlenebilir, öğrenciler tarafından oluşturulan kavram karikatürleri de ders materyali olarak kullanılabilir.
7. Kavram karikatürlerinin hazırlanması ve uygulanması açısından öğretmen adaylarına ya da öğretmenlere bilgilendirme çalışmaları yapılabilir, onların da kavram karikatürlerini sıklıkla kullanmaları sağlanabilir.

5.2.4. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili kavram karikatürleri kullanılmıştır. Diğer temalarda da kavram karikatürleri kullanılabilir.
2. Kavram karikatürü kullanımının sadece Türkçe dersi ile sınırlandırılmayıp diğer derslerde de kullanılması sağlanabilir.
3. Kavram karikatürlerinin kavram yanılgılarının tespitinde ve giderilmesinde kullanılması

sağlanabilir.

4. Benzer araştırmalar farklı ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde uygulanabilir.
5. Bu çalışmada kullanılan kavram karikatürleri yazısız olup aynı çalışma yazılı kavram karikatürleri ile yapılabilir.
6. Kavram karikatürleri dijital hikâyelere dönüştürölüp öğrencilere sunulabilir.
7. Araştırmada cinsiyet faktörüne bakılmamıştır. Yapılacak diğer çalışmalarda cinsiyet faktörüne de ayrıca bakılabilir.
8. Kavram karikatürlerinin öğrencilerin motivasyonu veya tutumu üzerindeki etkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, A. R. ve Atasoy, Ş. (2006). Kavram karikatürlerinin havaya fırlatılan topa etkiyen kuvvetler konusundaki yanlışları gidermeye etkisi, *VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Akın, E. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının seslerinin hayat standartlarını etkileme durumunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(9).
- Akamca, G. O. ve Hamurcu, H. (2009). Analogiler, kavram karikatürleri ve tahmin-gözlem-açıklama teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitimi. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4(4), 1186-1206.
- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle Dilbilgisi Öğretimi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akyol, H. (2016). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Altuntaş, İ. (2012). *Yedinci Sınıf Türkçe Dersi Konuşma Eğitiminin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Anılan, H. ve Kılıç, Z. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi dersine ve Türkçe öğretimi konusundaki yeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013(13).
- Arslan, F. (2010). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Konuşma Eğitimi ve Konuşma Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri (Kırıkkale ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kırıkkale Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Arzu, F. Z. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Ölçümü ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Atasayar, Y. G. (2015). *Fen Eğitiminde Kavram Karikatürü Uygulamasının İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Motivasyonları Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Atasoy, Ş. ve Ergin, S. (2017). The effect of concept cartoon-embedded worksheets on grade 9 students' conceptual understanding of Newton's Laws of Motion. *Research in Science & Technological Education*, 35(1), 58-73.
- Atasoy, Ş., Tekbıyık, A. ve Gülay, A. (2013). Beşinci sınıf öğrencilerinin ses kavramını anlamaları üzerine kavram karikatürlerinin etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 10(1), 176-196.
- Atılğan, N. (2014). *Kavram Karikatürlerinin İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Basit Elektrik Devreleri Konusundaki Kavram Yanlışları Üzerindeki Etkisi*.

(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Avşar, S. (2007). *Tarih öğretiminde karikatür imgesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayrancı, B. B. (2016). Konuşma, konuşma eğitimi ve Türkçe programlarındaki yeri. *Journal of Educational Sciences*, (4), 15-24.
- Baba, M. (2012). *İlköğretim Öğrencilerine Vatandaşlık Bilinci Kazandırmada Kavram Karikatürü Kullanımının Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Eğitim Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). Öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili görüşleri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 743-754.
- Balım, A. G., İnel, D. ve Evrekli, E. (2008). Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algısına etkisi, *İlköğretim Online*, 7(1), 188-202.
- Balım, A. G., Çeliker, H. D., Türkoğuz, S., Evrekli, E. ve Ekici, D. İ. (2015). kavram karikatürleri destekli probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin kavramsal anlama düzeyleri ile problem çözme becerisi algıları üzerine etkisi. *Journal of Turkish Science Education*, 12(4), 53-76.
- Baysarı, E. (2007). *İlköğretim Düzeyinde 5. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersi Canlılar Ve Hayat Ünitesi Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrenci Başarısına, Fen Tutumuna ve Kavram Yanılgılarının Giderilmesine Olan Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Büyükikiz, K. K. ve Hasırcı, S. (2013). Ana dili öğretiminde konuşma becerisinin yeri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 57-63.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *DeneySEL Desenler Öntest- Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ceylan, Ö. (2015). *Fen Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Bilişsel Yapılarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Chin, C. ve Teou, L. Y. (2009). Using concept cartoons in formative assessment: Scaffolding students' argumentation. *International Journal of Science Education*, 31(10), 1-26.
- Cihangir, Y. (2013). Tekerlemeli ve sözlü oyunların KKTC'deki okul öncesi çocukların Türkçe dil becerilerine kazanımları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 175-183.
- Coşkun, M. V. (2009). Ana dili eğitiminde parçalar üstü birimlerin önemi ve teknoloji destekli olarak kavratılması. *Bilig*, 8, 48, 41-52.

- Coşkun, M. V. ve Önkaş, N. A. (2004). İlköğretimden ortaöğretime geçişte Türkçenin önemi. *Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma Sempozyumu*, 20-22.
- Çebi, A. (1996). *Öğretim Amaçlı Yarattıcı Drama Yoluyla İmgesel Dil Becerisinin Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çerçi, A. (2013). *Konuşma Eğitiminin Telaffuz Vurgu ve Tonlama Konularının Dinleme Destekli Öğretimi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çetin, Ç. (2008). *Türkçe Eğitimi Bölümü Mezunu Öğrenciler ile Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sesli Okuma Becerilerinin Parçalarüstü Birimler Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Davidson, S. ve Askew, M. (2012). Concept cartoons as a way to elicit understandings and encourage reasoning about decimals in year 7. *Mathematics Education Research Group of Australasia Inc*, 218-225.
- Demir, T. (2010). Konuşma eğitiminde benmerkezci konuşmaya yönelik bir deneme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 415-430.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Dougherty, B. K. (2002). Comic relief: Using political cartoons in the classroom. *Pedagogy in International Studies*, 3, 258-270.
- Dönmez, F. A. (2013). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerilerinin Gelişmesinde Karikatürün Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Eğitim Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Durmaz, B. (2007). *Yapılandırıcı Fen Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin Öğrencilerin Başarısı ve Duyuşsal Özelliklerine Etkisi (Muğla İli Merkez İlçe Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Er, O. ve Demir, Ö. (2013). Konuşma becerisinin Türkçe öğretmenleri tarafından kullanılabilirliğine ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 8(1), 1417-1436.
- Ertürk, H. (2006). *İngilizce Öğretiminde Konuşma Becerisinin kazandırılmasında Yazılı-Görsel Öğretim Materyallerinin Erişime Etkisi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ersoy, A. (2010). İlköğretimde değer kazanımlarının incelenmesinde karikatür kullanımı: dayanışma değeri örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,

29(2), 79-104.

- Evrekli, E., İnel, D. ve Çite, S. (2006). Yapılandırmacı yaklaşım temelinde fen ve teknoloji öğretiminde kavram karikatürleri: Bir etkinlik örneği “maddenin halleri ve ısı”. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara: 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, (7-9 Eylül 2006)*.
- Evren, G. F. (2006). *Ses Eğitimi Yöntemlerinin Ses Hastalıklarının Tedavisinde Kullanımı*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Evren, G. F. (2013). Programlı bir ses eğitimi kapsamında dil-konuşma ögesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 50- 60.
- Evsen D. M. (2013). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen ve Teknoloji Dersinde Kullanılan Kavram Karikatürlerine Yönelik Görüşleri*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Gökkaya, H. (2008). *Konuşma Becerisinin Sağaltılmasında Tekerlemelerin Kullanımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Göksu, F. C. (2014). *Doğrular, Açılar ve Çokgenler Konularının Kavram Karikatür Destekli Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre İşlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi/ Eğitim Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Güler, H. K. (2010). *Karikatür Kullanılarak Yapılan Öğretimin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersi Doğal Sayılar Alt Öğrenme Alanındaki Akademik Başarılarına ve Matematik Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, H. K., Çakmak, D. ve Kavak, N. (2013). Karikatürlerle yapılan matematik öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 149-160.
- Kabapınar, F. (2005). Yapılandırmacı öğrenme sürecine katkıları açısından fen derslerinde kullanılacak bir öğretim yöntemi olarak kavram karikatürleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(1), 101-146.
- Karapınar, M. (2016). *8. Sınıf Öğrencilerinin Ana Dili Kavramına ve Dört Temel Dil Becerilerine Yönelik Metaforik Alguları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Kemiksiz, Ö. (2016). *Doğrudan Öğretim Modeliyle 5. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Keogh, B. ve Naylor, S. (1999). Concept cartoons, teaching and learning in science: An evaluation. *International Journal of Science Education*, 21, 431-446.

- Keogh, B., Naylor, S., de Boo, M. D. ve Feasey, R. (1999). Formative assessment using concept cartoons: *Initial teacher training in the UK. 2nd Conference of the European Science Education Research Association (ESERA)*, Kiel, Germany.
- Klavir, R. ve Gorodetsky, M. (2001). The processing of analogous problems in the verbal and visual-humorous (cartoons) modalities by gifted/average children. *Gifted Child Quarterly*, 45(3), 205-215.
- Koçoğlu, E. (2012). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Erişmeye Göre Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Korucu, S. (2009). *Çokgenler Konusunda Karikatür ve Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuru, O. (2013). *Akıcı Konuşma Problemi Yaşayan İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurudayıoğlu, A. G. M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 287.
- Kurudayıoğlu, M. ve Potur Ö. (2012). Temel dil becerilerinin kazandırılması açısından tekerlemeler. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 15, 40-62.
- Kurudayıoğlu, M. ve Çetin, Ö. (2015) Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-19.
- Marangoz, M. M. (2014). *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Konuşma Eğitimi Uygulamaları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi). Uşak Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Meb. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Meb. (2009). *TC Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5 Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Meb. (2015). *TC Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Meriç, G. (2014). *Fen ve Teknoloji Dersinde Kavram Karikatürlerinin Öğrencilerin Kavramsal Anlama, Motivasyon ve Tutum Düzeyleri Üzerine Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Ocak, İ., Islak, G. F. ve Ocak G. (2015). İlkokul 4. sınıf fen bilimleri dersinde kavram karikatürü kullanımının akademik başarıya etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 119-132.

- Odacı, S. (Ed.), (2009). *Üniversiteler için dil ve anlatım*. Konya: Palet Yayınları.
- Orhan, S. (2010). *Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerini Geliştirmesine Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Orhan, S., Kırbaş, A. ve Topal, Y. (2012). Görsellerle desteklenmiş altı şapka düşünme tekniğinin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmesine etkisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 7(3),1893-1909.
- Orhun, B. D. (2009). *İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özbay, M. (2005a). Sesle ilgili kavramlar ve konuşma eğitimi. *Millî Eğitim*, 168, 116-125.
- Özbay, M. (2005b). Ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri. *Journal of Qafqaz University*, 16, 177-184.
- Özçimen, A. (2008). Etkili – Anlaşılır konuşma eğitimi için gerekli temel faktörler, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 155 -166.
- Özer, A. (1985). *Karikatürün Reklamlarda Kullanımı*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özer, A. (2007). Karikatür ve eğitim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Yıl:7 Sayı:84 Şubat 2007 s.19* <http://www.atilaozermuzevi.com/2006/11/karikatur-ve-egitim-2.html> sitesinden 03/04/2017 tarihinde saat 23.50 de alınmıştır.
- Öztürk, B. K. ve Altuntaş, İ. (2012). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma eğitimine yönelik öğretmen görüşleri: nitel bir çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 342-356.
- Rule, A. C., Sallis, D. A. ve Donaldson, J. A. (2008). Humorous cartoons made by preservice teachers for teaching science concepts to elementary students: *Process and product.Paper presented at the Annual Graduate Student Research Symposium, Cedar Falls, IA*.
- Sağlam, M. S. (2013). Oyunların dil bilgisi öğretiminde ve kelime serveti etkinliklerindeki yeri (Yenilenen ilköğretim 5. Sınıf ders kitapları örneği). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(4).
- Sağlam, Ö. ve Doğan, Y. (2013). 7. Sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24).
- Sargın, M. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi. Muğla ili Örneğinde*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Stephenson, P. ve Warwick, P. (2002). Using Concept Cartoons to Support Progression in Students' Understanding of Light, *Physics Education*, 37 (2), 135-141.
- Şahin, A. (Ed.), (2015). *Konuşma eğitimi yöntemler ve etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şahin, E. Y. ve Varışoğlu, B. (2013). *Konuşma türleri ve konuşmada nezaket kuralları*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şeref, İ. ve Yılmaz, İ. (2015). Yemenli öğrencilerin Türkçe yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde karikatür kullanımına yönelik bir uygulama. *Turkish Studies*, 10(7), 835-860.
- Taşer, S. (2006). *Örneklerle konuşma eğitimi*. İstanbul: Papirüs Yayıncılık.
- Taşkın, Ö. (2014). *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Taşlıdere, E. (2013). Kavram karikatürleri ile zenginleştirilmiş çalışma yapraklarının öğrencilerin geometrik optik konusundaki kavramsal anlamalarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(167).
- Temizkan, M. (2009). Akran değerlendirmenin konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerindeki etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12).
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2011). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Tokcan, H. ve Alkan, G. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2).
- Topçubaşı, T. ve Polat, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi. *International Journal Of New Trends In Arts, Sports & Science Education (Ijtase)*, 3(2), 48-61.
- Tosun, D. (2012). *Konuşma Eğitime Yönelik Kitapların Ses Bilgisel Ve Ses Bilimsel Görünümleri Üzerine Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tosun, D. ve Aydın, İ. S. (2013). Konuşma eğitime yönelik hazırlanan kitaplarda yer alan ses özellikleri konularının değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 15-32.
- Uçgun, D. (2007). Konuşma eğitimini etkileyen faktörler, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 59-67.

- Uğurel, I. ve Moralı, S. (2006). Karikatürler ve matematik öğretiminde kullanımı. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(170), 47-66.
- Usta, İ. (2012). Dört temel dil becerisi ve Arapça öğretimindeki katkıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(2), 317-326.
- Varışoğlu, B., Şeref, İ., Yılmaz, İ. ve Gedik, M. (2014). Deyim ve atasözlerinin öğretilmesinde görsel bir araç olarak karikatürlerin başarıya etkisi. *Karadeniz Araştırmaları*, (41), 226-242.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M. ve Yelok S. (2012). *Üniversiteler için Türkçe-2 sözlü anlatım*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Yalçın, S. K. ve Şengül M. (2007). Dilin iletişim süreci içerisindeki rolü ve işlevleri. *Turkish Studies*, 2, 749-769.
- Yaman, E. (2012). *Konuşma sanatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, H. (2010). Bir öğretim aracı olarak karikatür: Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(2), 1215-1242.
- Yaman, H. ve Karaaslan, F. (2012). Konuşma becerisinin geliştirilmesinde beyin fırtınası tekniğinin etkisi: Bir eylem araştırması. *Electronic Turkish Studies*, 7(4), 545-563.
- Yavuz, S. ve Büyükekşi, C. (2011). Kavram karikatürlerinin ısı-sıcaklık kavramlarının öğretiminde kullanılması. *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 1(2), 25-30.
- Yeğen, Ü. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesinde Görsellerin Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dumlupınar Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Yelok, V. S. ve Sallabaş, M. E. (2009). Öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 581-606.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz M. (Ed.) (2014). *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

EKLER

Ek-1: Tez uygulama izin belgesi

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.261979
Konu : Araştırma İzni

06.01.2017

BARTIN ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) 23/12/2016 tarihli ve 1600047317 sayılı yazınız.

Enstitünüz Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Zehra YAŞAR'ın "Kavram Karikatürleriyle Yapılan Etkinliklerin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi" konulu tez kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Uygulama formunun (4 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı İle Aynıdır

06.01.2017

Mahmut ÖZDEMİR

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: istatistik06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için
Tel: (0 312) 221 02 17/135-134

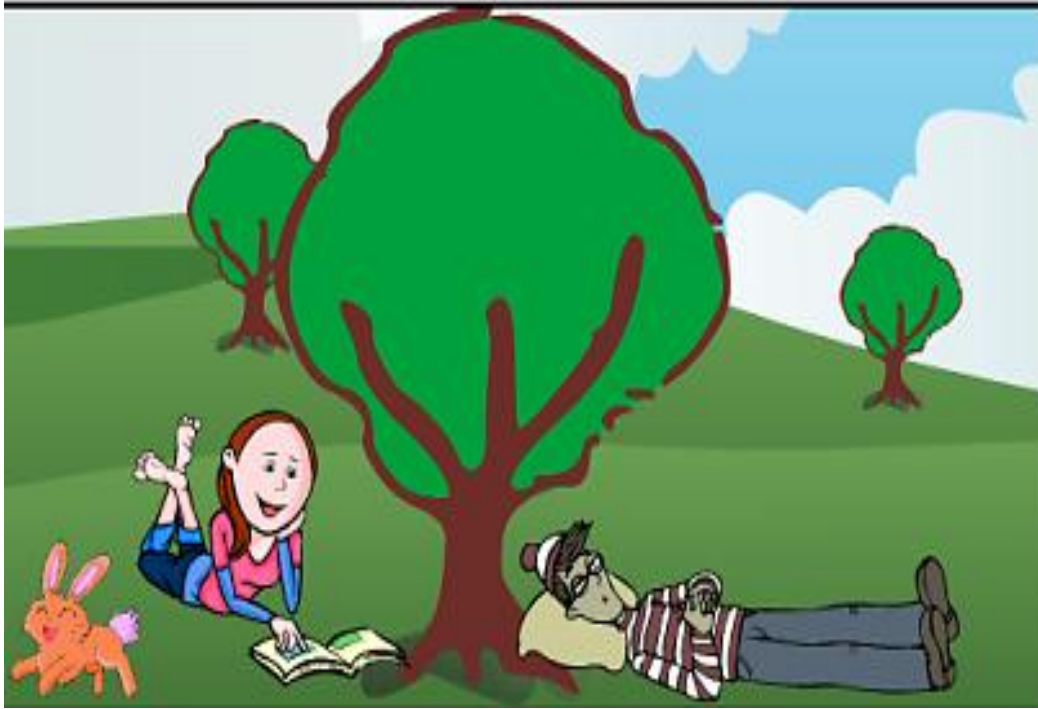
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c216-1ca3-3fe6-b679-74fb kodu ile teyit edilebilir.

Ek-2: Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği

Hiç Gözlenmedi (1), Gözlenmedi (2), Kısmen Gözlendi (3), Gözlendi (4), Tamamen Gözlendi (5)

No	A.DİL VE ANLATIM	1	2	3	4	5
1.	Konuşurken seviyesine uygun cümleler kuruyor mu?					
2.	İşitilebilir bir ses tonu kullanıyor mu?					
3.	Standart Türkçe (İstanbul Türkçesi) ile konuşuyor mu?					
4.	Tonlama ve vurguları uygun yerlerde kullanıyor mu?					
5.	Uygun bir hitapla konuşuyor mu?					
6.	Nezaket kurallarına uygun konuşuyor mu?					
7.	Telaffuzunda zorlandığı kelimeler oluyor mu?					
8.	Anlaşılır şekilde konuşuyor mu?					
	B.İÇERİK					
9.	Konunun ana düşüncesini yansıtabiliyor mu?					
10.	Konuşmasını günlük yaşamla ilişkilendiriyor mu?					
11.	Konu dışına çıkıyor mu?					
12.	Gereksiz yere kelime tekrarı yapıyor mu?					
13.	Konuyu örneklerle açıklıyor mu?					
14.	Konuşmasında neden-sonuç ilişkisi kurabiliyor mu?					
15.	Olayları oluş sırasına göre (konuşma planı) anlatıyor mu?					
16.	Konuyla ilgili çıkarımlar yapabiliyor mu?					
	C.SUNUM					
17.	Konuşurken jest ve mimik kullanıyor mu?					
18.	Topluluk önünde rahat konuşuyor mu?					
19.	Konuşurken göz teması kuruyor mu?					
20.	Uygun bir ses tonuyla (dinleyicilerin konuşmayı takip edebileceği ses tonu) konuşuyor mu?					
21.	Gereksiz duraklamalar yapıyor mu?					
22.	Konuşma akıcılığını bozacak gereksiz sesler (eee,ııı vs.) çıkarıyor mu?					
23.	Gereksiz hareketler yapıyor mu?					
24.	Konuşurken heyecanlanıyor mu?					
25.	Konuşma süresini etkili bir şekilde kullanıyor mu?					
26.	Konuşmayı uygun ifadelerle bitiriyor mu?					
27.	Uygun ses hızıyla (dinleyicilerin konuşmayı takip edebileceği ses hızı) konuşuyor mu?					
28.	Konuşmasını dengeli bir solunumla gerçekleştirebiliyor mu?					

Ek-3: Uygulamada kullanılan kavram karikatürleri

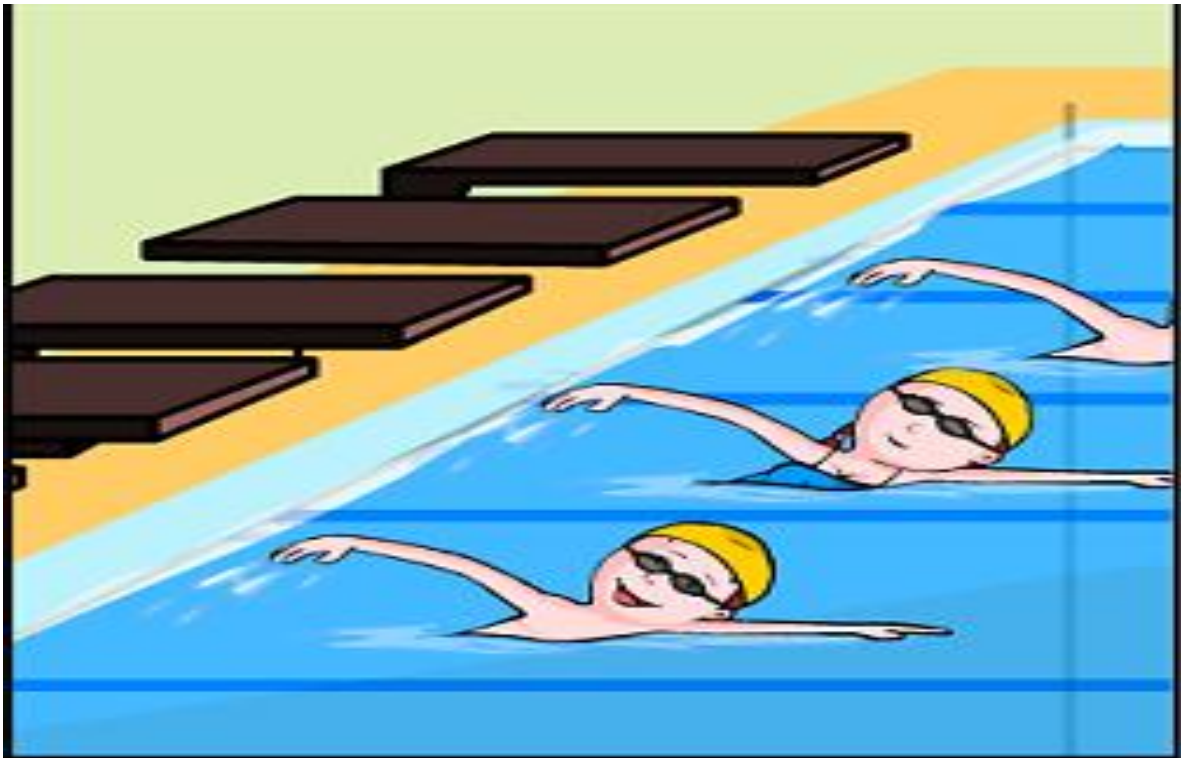

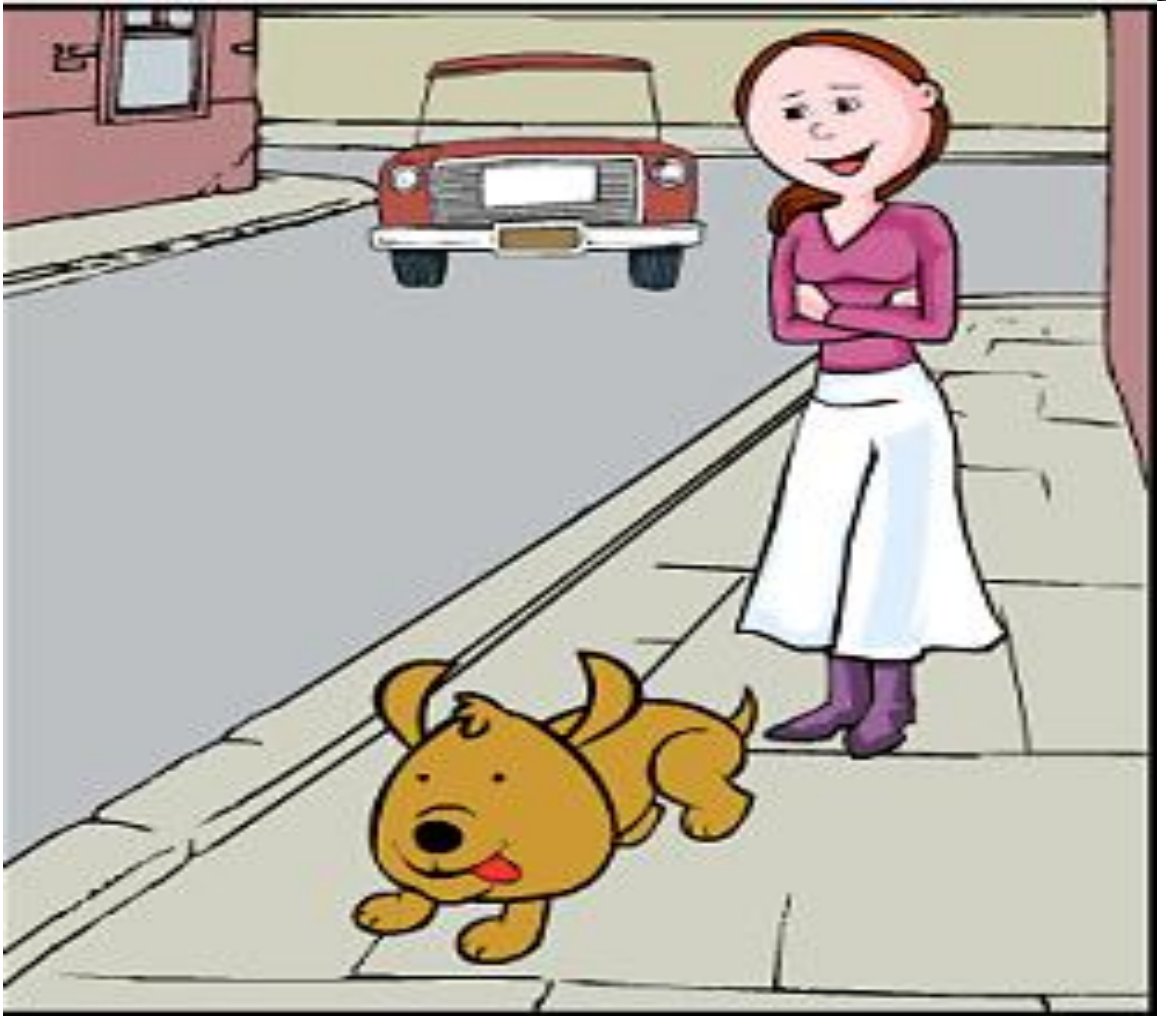
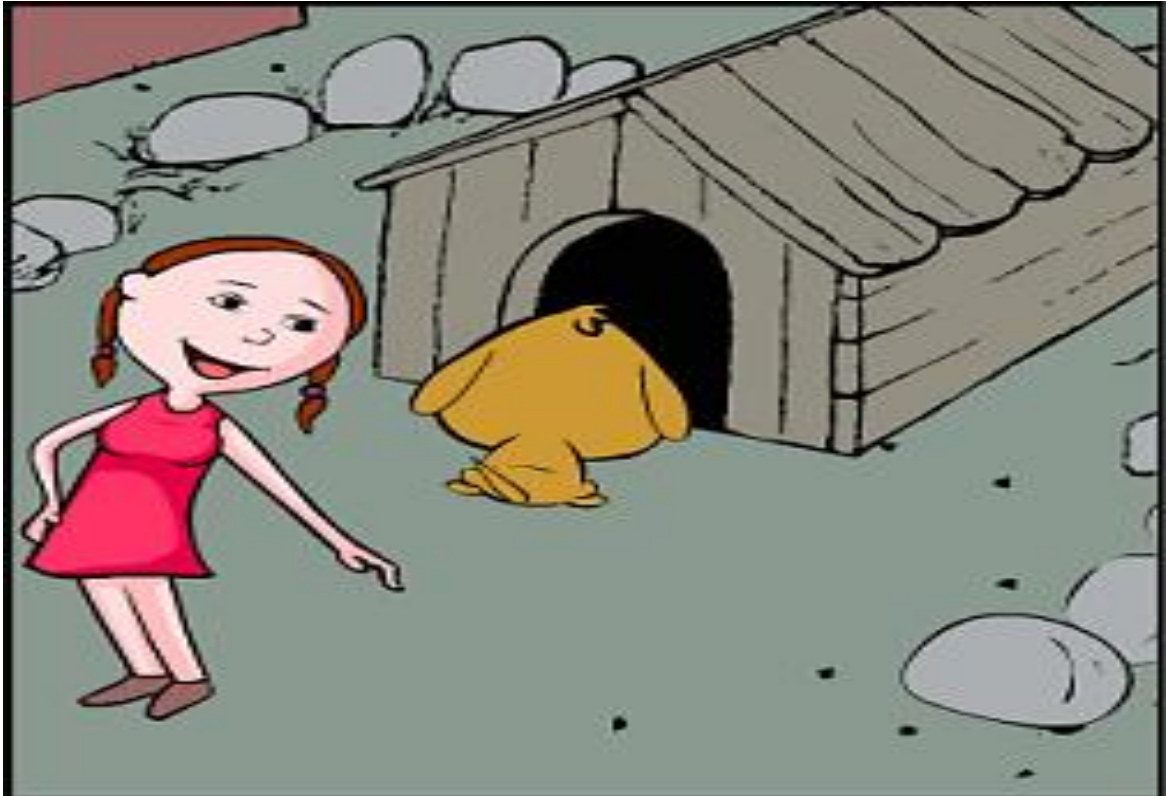

Ek-4: Deney grubuyla yapılan etkinliklere yönelik fotoğraflar

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Zehra YAŞAR

Doğum Yeri ve Tarihi : Bitlis/1992

İletişim

E-Posta Adresi : zyasar1410@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Siirt Üniversitesi-Sınıf Öğretmenliği/2014

Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi-Sınıf Eğitimi/2017

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyet/Yayınlar Aldığı Ödüller :

A. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler

Yaşar Z. ve Yılmaz M. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Hikâye Haritası Yöntemine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. 1. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. Antalya, 139.

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler

Yaşar, Z., Gökkurt B. ve Yılmaz M. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Geometrik Kavramları Tanımlayabilme ve Çizebilme Becerilerinin İncelenmesi. 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı. Muğla Üniversitesi, Muğla, 1288-1309.

C. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

Yılmaz, M. ve Yaşar, Z. (2016). Öğretmen Adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) Yönelik Algıları/Perceptions of Teacher Candidates for Public Personnel Selection Examination. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), 644.

İş Deneyimi

Projeler ve Kurs Belgeleri :

Yılmaz, F. G. K., Gökkurt B. ve Yaşar Z. (2016) İlkokul Öğrencilerine Yönelik Dijital Hikâyenin Hazırlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü BAP Projesi (Proje Çalışanı), (Proje No: 2017-SOS-A-001).

Çalıştığı Kurumlar : SGK

Tarih :